

ZARZĄDZENIE NR 1633/24/VIII/R
PREZYDENTA MIASTA GDYNI
z dnia 23.04. 2024 roku

w sprawie przyjęcia do realizacji „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych dla Gminy Miasta Gdyni na lata 2024-2030”.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6, 6a, 16, 16a, art. 30 ust. 1 i 2 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 40 zm.: poz. 572, poz. 1463, poz. 1688), art. 4 ust. 1 pkt 3, 3a, 4, 5 i 22, art. 32 ust. 2 pkt. 2a, art. 92 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 107), art. 15 ust. 4 pkt 2, art. 17 i art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 324), zarządza się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych dla Gminy Miasta Gdyni na lata 2024-2030” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Prezydent Miasta Gdyni

Wojciech Szczurek

z up. PREZYDENTA MIASTA GDYNI

Michał Guć
WICEPREZYDENT MIASTA

LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI I ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH DLA GMINY MIASTA GDYNI NA LATA 2024-2030

1. WPROWADZENIE

Niniejszy dokument (dalej również jako Plan DI) wyznacza kierunek deinstytucjonalizacji usług społecznych w Gminie Miasta Gdyni w perspektywie programowej obejmującej lata 2024 – 2030. Zgodnie z definicją Komisji Europejskiej, deinstytucjonalizacja oznacza proces rozwoju usług społecznych, który ma umożliwić każdej osobie potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, pozostanie jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania, w otoczeniu rodziny i społeczności lokalnej, eliminując lub zmniejszając tym samym konieczność opieki instytucjonalnej. Pierwsza, diagnostyczna część dokumentu uzasadnia potrzebę realizacji Planu DI oraz prezentuje zarówno gdyńskie zasoby wsparcia i podjęte dotychczas inicjatywy w obszarze deinstytucjonalizacji, jak i lokalne potrzeby w zakresie realizacji usług społecznych. Druga, strategiczna część dokumentu wyznacza priorytetowe cele i działania do realizacji w przyjętej perspektywie czasowej, trzecia zaś określa proces wdrażania Planu.

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA PLANU

2. UZASADNIENIE POTRZEBY REALIZACJI

Tak na szczeblu europejskim, jak i krajowym, kierunkiem, który determinuje aktualnie rozwój polityki społecznej jest deinstytucjonalizacja usług społecznych. W pierwszym aspekcie wiąże się to z silnie akcentowanymi w nowej agendzie unijnej inwestycjami w usługi społeczne i deinstytucjonalizację rozwiązań, w drugim – z przygotowanym przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej dokumentem planistycznym pn. „Strategia rozwoju usług społecznych. Polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 roku)”, który wskazuje kierunki rozwoju usług społecznych, określając jednocześnie proces deinstytucjonalizacji jako długoletni i stawiający wiele wyzwań dla administracji centralnej i samorządowej.

Wyznaczenie deinstytucjonalizacji usług społecznych jako kierunku rozwoju i zmian polityki społecznej, wynika wprost z obserwowanych wyzwań i potrzeb o charakterze demograficznym, społecznym czy zdrowotnym (takich jak m.in. zmiany w strukturze społecznej, starzejąca się populacja, przeobrażenia rynku pracy, czy wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami i doświadczających kryzysów psychicznych), wymuszających konieczność zmiany sposobu dostarczania usług społecznych oraz inwestycje w rozwój środowiskowych form pomocy. Szacuje się, że w 2035 roku ponad 2,5 mln mieszkańców Polski będzie wymagało zorganizowanego wsparcia¹.

Zgodnie z założeniami deinstytucjonalizacji, odbiorcy usług społecznych powinni być objęci zindywidualizowanymi i spersonalizowanymi formami wsparcia, umożliwiającymi im jak najdłuższe funkcjonowanie w środowisku lokalnym, alternatywie dla skierowań do instytucji opieki całodobowej. Warto jednak podkreślić, że deinstytucjonalizacja nie jest tożsama z koniecznością wygaszania działalności wszystkich placówek całodobowych, których funkcjonowanie jest nie tylko często niezbędne,

¹ Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych Wrzos. *Rekomendacje krajowe w zakresie wdrażania strategii rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji - uruchamiania stabilnych fundamentów do dalszego rozwoju usług społecznych oraz udziału w nich na zasadach partnerskich sektora społecznego*. Warszawa, 2022, s. 4 [dostęp: 29.02.2024]. Dostępne na stronie: <https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/rekomendacje-krajowe-w-zakresie-wdrazania-strategii-rozwoju-uslug-spolecznych-i-deinstytucjonalizacji/>

ale również oceniane przez odbiorców jako potrzebne i godne zaufania². W tym znaczeniu, placówki całodobowe powinny rozwijać dodatkowe usługi w środowisku w oparciu o posiadany potencjał i zasoby, rozszerzając tym samym dotychczasową formułę funkcjonowania. Deinstytucjonalizacja jest przy tym procesem dotyczącym wszystkich obszarów pomocy społecznej, adresowanym do wszystkich grup odbiorców, ze szczególną koncentracją – zgodnie z krajowymi rekomendacjami – na pięciu grupach społecznych, tj.: seniorach, osobach z niepełnosprawnościami, osobach z zaburzeniami psychicznymi, osobach w kryzysie bezdomności oraz rodzinach i dzieciach (w tym przebywających w systemie pieczy zastępczej).

Podstawowe działania w obszarze rozwoju usług społecznych realizowane będą na poziomie lokalnym i to gminy – jako podstawowe jednostki samorządu terytorialnego – będą pełniły wiodącą rolę w zakresie organizacji działań wdrażających system usług społecznych. Aby ułatwić samorządom lokalnym przygotowanie do zmian jakie w nadchodzącej przyszłości czekają sektor pomocy społecznej, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zarekomendowało opracowanie Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji. Mają one na celu usystematyzowanie i zaplanowanie procesu programowania społecznego poprzez wskazanie kierunku rozwoju oraz konkretnych działań deinstytucjonalnych i usług społecznych do realizacji w środowisku lokalnym, zgodnych ze zdiagnozowanymi potrzebami. Plan DI na szczeblu lokalnym stwarza także możliwość pozyskania dodatkowych źródeł finansowych na realizację zaplanowanych działań w ramach Programów Regionalnych finansowanych ze środków Unii Europejskiej czy krajowego programu Fundusze Europejskie na rzecz Rozwoju Społecznego (FERS).

Opracowany dokument stanowi odpowiedź na rekomendacje ministerialne i wskazuje priorytetowe kierunki rozwoju usług społecznych w Gminie Miasta Gdyni w przyjętej perspektywie programowej, zarówno z zakresie oddziaływań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym, jak i interwencyjnym oraz reintegracyjnym. Warto podkreślić, że proces deinstytucjonalizacji – rozumiany jako rozłożony na lata plan działań i zorganizowanych procesów dotyczących rozwoju usług społecznych opartych o środowisko i rodzinę – realizowany jest w Gdyni od wielu lat. Systemowe działania tego typu zostały zainicjowane w 2008 roku w obszarze pieczy zastępczej, gdy na bazie projektu systemowego „Rodzina bliżej siebie” wprowadzono do gdyńskiego systemu wsparcia funkcję asystentów rodzin. W kolejnych latach usługi deinstytucjonalne systematycznie rozwijano i rozszerzano na kolejne grupy odbiorców, w tym: seniorów, osoby z niepełnosprawnościami czy w kryzysie bezdomności (inicjatywy w tym zakresie zaprezentowano szczegółowo w kolejnym rozdziale). Niniejszy plan – prócz określenia priorytetowych działań środowiskowych oraz kierunku rozwoju usług gdyńskiej polityki społecznej do 2030 roku – zakłada również rozwijanie oraz kontynuację praktyk oraz rozwiązań deinstytucjonalnych, wypracowanych i wdrożonych w Gminie Miasta Gdyni na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat.

Prezentowany dokument ma charakter programu. Oznacza to, że stanowi plan wykonawczy – skonkretyzowany do poziomu celów i działań – w stosunku do obowiązującego w Gdyni, nadrzędnego dokumentu o charakterze strategicznym. W tym ujęciu opracowany Plan DI wpisuje się w założenia „Gdyńskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030” w zakresie planowania działań w kluczowych obszarach wsparcia społecznego, w szczególności: poprawy dostępu mieszkańców Gdyni do ofert zaspokajających potrzeby życiowe (Priorytet 3 Strategii), dopełnieniu rozwiązań systemowych mających na celu rozwijanie zasobów i redukcję deficytów w kluczowych obszarach wsparcia społecznego (Priorytet 7 Strategii), a nade wszystko – zmniejszenia liczby osób przebywających całodobowo w instytucjonalnych formach pomocy (Priorytet 5 Strategii). Zaplanowane do realizacji cele i działania są także komplementarne z zapisami pozostałych, obowiązujących w gminie programów sektorowych z zakresu polityki społecznej, takich jak: „Gdyński Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju

² Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red.). *Raport i rekomendacje. Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*. Warszawa: Uczelnia Korczaka, 2024, s. 42, 62 [dostęp: 29.02.2024]. Dostępne na stronie: <https://uczelniakorczaka.pl/raport-deinstytucjonalizacja-juz-dostepny/>

Pieczny Zastępczej na lata 2023-2025” (Cele szczegółowe 1-4) oraz „Gdyński program wspierania seniorów i zdrowego starzenia się na lata 2022-2025” (Priorytety 1-2).³ Zakres przedmiotowy dokumentu i planowanej interwencji są również zgodne z krajową Strategią Rozwoju Usług Społecznych oraz „Regionalnym Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim na lata 2023-2025”, co gwarantuje spójność dokumentów (szczególnie krajowego, regionalnego i lokalnego) będących podstawą dla procesu deinstytucjonalizacji.

3. ŚRODOWISKOWE ZASOBY GDYŃSKIEGO SYSTEMU WSPARCIA

Niniejszy rozdział prezentuje gdyńskie działania i zasoby wsparcia środowiskowego na rzecz dzieci i rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób w kryzysie bezdomności. W standaryzowanych opisach wskazano m.in. specyfikę danego zasobu i działania, grupę odbiorców oraz obserwowane efekty realizacji. Należy zaznaczyć, że przedstawiony katalog nie ma charakteru zamkniętego i wyczerpującego. Gdynia dysponuje znacznym potencjałem zasobów i ofert wsparcia środowiskowego oraz specjalistycznego, których szczegółowy przegląd zawarto w poszczególnych programach sektorowych⁴. Z uwagi na przedmiot dokumentu, poniżej wyszczególniono wyłącznie usługi i działania deinstytucjonalne, które wdrożono lub/i zrealizowano w Gdyni na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat.

DZIAŁANIE

ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ

REALIZACJA zadanie wieloletnie

GRUPA ODBIORCÓW dzieci i rodziny

OPIS DZIAŁANIA

Prowadzenie intensywnych działań profilaktycznych w środowisku (w rodzinach zagrożonych rozpadem, u których istnieje wysoki stopień zagrożenia odebrania dzieci), a także stwarzanie dzieciom warunków opieki i wychowania maksymalnie zbliżonych do naturalnych, wszędzie tam, gdzie nie udało się uniknąć sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wraz z zapewnieniem wsparcia specjalistycznego i (jeśli to możliwe) realizacją działań reintegracyjnych ukierunkowanych na powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Kluczowe działania profilaktyczne i/lub reintegracyjne obejmują w szczególności:

- 1) **Trójpodział pracy socjalnej wraz z asystenturą rodzin.** Zróżnicowanie poziomów pracy socjalnej w MOPS Gdynia przyjmuje trzy formy: regularną pracę socjalną, pogłębioną pracę socjalną oraz intensywną pracę socjalną (prowadzoną w wyodrębnionej w 2014 roku – na bazie zakończonego projektu systemowego „Rodzina bliżej siebie” w ramach utrwalania jego rezultatów – jednostce organizacyjnej MOPS, tj. Zespole ds. Intensywnej Pracy Socjalnej z Rodziną; IPS). O zakwalifikowaniu rodziny/osoby do danej formy wsparcia decyduje w głównej mierze stopień nasilenia występujących problemów społecznych oraz poziom posiadanych zasobów i motywacji do zmiany – im większe problemy w rodzinie, tym intensywniejszy poziom pracy socjalnej (w założeniu pracownik IPS pracuje max. z 6-7 rodzinami jednocześnie, obecnie z 10 rodzinami, a okres intensywnej pracy socjalnej może trwać nawet do trzech lat). Jednostka zatrudnia 18 pracowników socjalnych, w tym dwóch pracujących z osobami usamodzielnianymi. Udzielane wsparcie zapewnia także dostęp do indywidualnie animowanych działań, tzw. **instrumentów aktywnej integracji**, w tym społecznych mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych (takich jak szkoły dla rodziców czy domowe poradnictwo pedagogiczne/wychowawcze realizowane w miejscu zamieszkania). Wsparciem w ramach IPS obejmowane są średniorocznie 164 rodziny (średnia z lat 2014-2023). **Asystentura ustawowa** skierowana jest zaś do rodzin, u których stwierdzono brak motywacji do

³ Programy dostępne na stronie: <https://mopsgdynia.pl/organizacja-mops/sprawozdania-programy-standardy> [dostęp: 29.02.2024]

⁴ Por. „Gdyński program wspierania seniorów i zdrowego starzenia się na lata 2022-2025”, s. 17-22, „Gdyński Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2023-2025”, s. 8-26, „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2027”, s. 20-50. Programy dostępne na stronie: <https://mopsgdynia.pl/organizacja-mops/sprawozdania-programy-standardy> [dostęp: 29.02.2024]

współpracy i wejścia w proces wsparcia w jednym z trzech poziomów pracy socjalnej. Są to w większości rodziny, u których zdiagnozowano wysoki stopień zagrożenia odebrania dzieci i które w większości objęte są nadzorem kuratora rodzinnego. Drugą grupę odbiorców wsparcia stanowią rodziny, których dzieci już przebywają w pieczy zastępczej, a które wytypowane zostały do wejścia w proces reintegracji i pracy w kierunku powrotu dzieci do domu rodzinnego. MOPS Gdynia, niezmiennie od lat, zatrudnia 10 asystentów ustawowych. Wsparciem w ramach asysty obejmowanych jest średniorocznie 110 rodzin (średnia z lat 2014-2023).

- 2) **Działalność Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS Gdynia** – m.in.: prowadzenie naboru i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka (RDD); zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym RDD szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, a także zapewnienie im wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz pomocy w postaci koordynatora, rodziny pomocowej, wolontariusza; sporządzanie opinii dotyczących okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz dokonywanie ocen rodzin zastępczych lub RDD pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy, przeprowadzanie diagnoz dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 3) **Sieć Gdyńskich SPOT-ów** – sieć placówek wsparcia dziennego, które od 2015 roku znajdują się w nadzorze Zespołu Placówek Specjalistycznych w Gdyni (jednostki organizacyjnej gminy) i zostały przekształcone ze świetlic socjoterapeutycznych. W Gdyni funkcjonuje 16 placówek wsparcia dziennego, w tym 13 z tych placówek prowadzą organizacje pozarządowe, a trzy – Zespół Placówek Specjalistycznych. Gdyńskie SPOT-y zabezpieczają obecnie 518 miejsc, z których w trakcie roku korzysta średniorocznie (2019-2023) 783 dzieci i młodzieży. W sytuacjach kryzysowych, do SPOT-ów prowadzonych przez organizacje pozarządowe, dzieci przyjmowane są na bieżąco, przez co nie odnotowuje się osób oczekujących na wsparcie w placówkach. Ogłaszane przez Prezydenta Miasta (a nadzorowane przez Zespół Placówek Specjalistycznych) konkursy odbywają się co trzy lata i zapewniają dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez organizacje pozarządowe na 36 miesięcy, co umożliwia prowadzenie liniowej pracy bez konieczności corocznego odnawiania kontraktu. Spośród trzech SPOT-ów prowadzonych w Zespole Placówek Specjalistycznych, dwie z nich charakteryzują się regularną pracą (z której dzieci korzystają pięć dni w tygodniu, w godzinach 12:00 – 18:00, mając zapewnioną pomoc edukacyjną oraz wyżywienie). Trzecia placówka – SPOT Starter – prowadzi dwa specyficzne projekty: (1) projekt Q-samodzielności adresowany do młodzieży wchodzącej w proces usamodzielnienia a przebywającej w różnych formach pieczy zastępczej oraz (2) projekt Open Space, który jest działalnością klubową adresowaną do młodzieży znajdującej się w kryzysach psychicznych i korzystającej ze wsparcia lekarzy psychiatrów. W ramach SPOT-ów prowadzone są działania ukierunkowane na rozwój usług wspierających rodzinę w prawidłowym pełnieniu jej funkcji, w tym działania profilaktyczne mające na celu ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Kluczowymi cechami wszystkich SPOT-ów działających w gdyńskiej sieci są: zasada kompleksowej pracy z dzieckiem i całą jego rodziną, wsparcie edukacyjne oraz monitoring sytuacji każdej rodziny minimum dwa razy w ciągu roku przy udziale specjalistów otaczających rodzinę (jak np. asystent rodziny, kurator) oraz przedstawiciela Zespołu Placówek Specjalistycznych. Każda z placówek organizuje także wydarzenia integracyjne na rzecz społeczności lokalnej.

Wszystkie dzieci, które trafiają do pieczy zastępczej **umieszczane są w pierwszej kolejności w rodzinnych formach wsparcia**, a dopiero po wyczerpaniu możliwości zabezpieczenia opieki w tej formie pieczy, poszukuje się miejsca w formach pieczy instytucjonalnej, które mają charakter **małych, kameralnych placówek opiekuńczo-wychowawczych** (aktualnie to osiem placówek, w tym trzy z nich prowadzi samorząd, jedną – na jego zlecenie – organizacja pozarządowa, a pozostałe cztery to placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego). Od lat prowadzone są bowiem w Gdyni systemowe działania ukierunkowane na rozwijanie i dowartościowanie rodzinnych form pieczy (tym samym deinstytucjonalizację wsparcia), m.in. takie jak:

- 1) Podnoszenie kompetencji zawodowych osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz specjalizowanie i profesjonalizowanie funkcji. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się w Gdyni pozytywny trend w kierunku wzrastającej liczby dzieci przebywających w Rodzinnych Domach Dziecka (RDD) lub zawodowych rodzinach zastępczych przy zmniejszającej się liczbie dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych (por. 2014 rok: 139 dzieci w 26 RDD i zawodowych rodzinach zastępczych oraz 220 dzieci w 178 rodzinach spokrewnionych VS. 2023 rok: 215 dzieci w 32 RDD i zawodowych rodzinach zastępczych oraz 117 dzieci w 144 rodzinach spokrewnionych).

- 2) Zapewnienie oferty dla dzieci i młodzieży, u których zdiagnozowano znaczne deficyty w rozwoju, czy też trudności w funkcjonowaniu psychospołecznym. Każde dziecko wymagające pomocy obejmowane jest dedykowanymi formami wsparcia specjalistycznego udzielanego zarówno przez specjalistów zatrudnionych w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS Gdynia (aktualnie zespół zatrudnia 15 koordynatorów pieczy zastępczej, 6 psychologów i 3 pedagogów), jak i przez podmioty zewnętrzne, w ramach usług zleczanych przez gminę. Należy zaznaczyć, że pomoc psychologiczna kierowana jest również do gdyńskich dzieci, wychowujących się w rodzinnych formach pieczy zastępczej poza Gdynią. W sytuacji gdy nie ma możliwości zapewnienia pomocy psychologicznej ze strony powiatu właściwego dla miejsca pobytu dziecka (refundowanej przez Gminę Miasta Gdynia), zapewniana jest pomoc bezpośrednio przez specjalistę zatrudnionego w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W katalogu form wsparcia specjalistycznego dostępne są zarówno konsultacje, jak i terapie indywidualne oraz rodzinne. W Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej prowadzone są grupy wsparcia dla rodziców zastępczych oraz szkolenia, mające na celu podnoszenie kompetencji wychowawczych opiekunów.
- 3) Wszystkim osobom prowadzącym Rodzinne Domy Dziecka a nie posiadającym własnego lokalu, Gmina Miasta Gdyni udziela wsparcia w postaci pokrycia kosztów jego wynajmu i/lub wykonania niezbędnego przystosowania lokalu do zamieszkania. Polityka samorządu zmierza do zapewnienia dogodnych warunków do rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, w tym zwiększania zarówno liczby dostępnych miejsc w pieczy rodzinnej, jak i liczby kandydatów na rodziców zastępczych. Ostatniemu służy także organizowana gdyńska kampania społeczna pn. „Zwyczajna rodzina”, propagująca ideę rodzicielstwa zastępczego. Kampania trwa najczęściej w okresie od maja do czerwca, zaś prowadzone w jej ramach działania (m.in. seminaria, pikniki otwarte, spoty reklamowe) kierowane są do mieszkańców Gdyni, w tym do gdyńskich rodzin zastępczych oraz do kandydatów na rodziców zastępczych.
- 4) Każde dziecko umieszczane w pieczy zastępczej, diagnozowane jest pod kątem rozwoju psychofizycznego, zaś jego opiekun otrzymuje zalecenia do dalszej pracy z dzieckiem. Indywidualna sytuacja i rozwój dziecka są omawiane podczas spotkań zespołów specjalistów, okresowo oceniających zasadność dalszego przebywania dziecka w pieczy zastępczej. Systematyczny monitoring sytuacji dziecka umożliwia maksymalne skrócenie czasu pobytu dziecka w zastępczych formach opieki.
- 5) Prócz pomocy obligatoryjnej wynikającej z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w Gdyni udzielana jest także rodzinnym formom pieczy zastępczej pomoc fakultatywna wykraczająca poza standardowe wsparcie, m.in. w formie: dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka oraz świadczeń na pokrycie: niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo), kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki (jednorazowo lub okresowo), czy zatrudnienia dodatkowych osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarczych. Wszystkim osobom, prowadzącym Rodzinne Domy Dziecka a nie posiadającym własnego lokalu, Gmina Miasta Gdyni udziela także wsparcia w postaci pokrycia kosztów jego wynajmu i/lub wykonania niezbędnego przystosowania lokalu do zamieszkania. Pomoc ta ma na celu tworzenie jak najlepszych warunków do opieki i wychowania dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, a jej koszt pozostaje wciąż dużo niższy niż koszt utrzymania dzieci w pieczy instytucjonalnej.
- 6) Zapewnienie środowisku przedstawicieli rodzinnej pieczy zastępczej partycypacji w procesie udoskonalania funkcjonujących rozwiązań w obszarze pieczy zastępczej. W 2022 roku funkcjonowanie rozpoczęła Rada Rodziców Zastępczych w Gdyni. W jej skład wchodzi zarówno osoby prowadzące w Gdyni Rodzinne Domy Dziecka, jak i zawodowi, niezawodowi czy spokrewnieni rodzice zastępczy. Rada współpracuje z Fundacją „Dom Otwartych Serc” oraz Zespołem ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS Gdynia. Działania Rady skupione są na wsparciu gdyńskiego środowiska rodzin zastępczych oraz ich podopiecznych. W 2023 roku funkcjonowanie Rady sformalizowano zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdyni. Na terenie Gdyni działają także fundacje wspierające rodzicielstwo zastępcze. Są to w szczególności: „Dom Otwartych Serc” oraz „Fundacja Ania” służące wsparciu rodzin zastępczych z dziećmi z niepełnosprawnościami.

EFEKTY REALIZACJI

- Zlikwidowanie Domu Dziecka w Gdyni – Gdynia była jednym z pierwszych miast w Polsce, które zamknęły duży dom dziecka (2011 rok), kładąc nacisk na prowadzenie systemowych działań ukierunkowanych na deinstytucjonalizację wsparcia i rozwijanie rodzinnych form pieczy zastępczej. W trakcie 2022 roku wygaszono także działalność dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych, zmniejszając liczbę miejsc w gdyńskiej pieczy instytucjonalnej ze 110 do 88.

- Profilaktyka prowadzona na wczesnym etapie trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz pojawiających się kryzysów mających wpływ na spójność i funkcjonowanie rodziny, przyczyniła się do znacznego ograniczenia napływu dzieci do pieczy zastępczej na przestrzeni ostatnich lat (por. 2012 rok: 644 dzieci VS. 2023 rok: 526 dzieci), w tym liczba dzieci przebywających w pieczy instytucjonalnej zmniejszyła się o niemal połowę (por. 2012 rok: 238 dzieci VS. 2023 rok: 123 dzieci).
- Utrzymanie korzystnej proporcji pomiędzy dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej a instytucjonalnej (por. 2012 rok 63,0 proc. dzieci w pieczy rodzinnej i 37,0 proc. w pieczy instytucjonalnej VS. 2020 rok – odpowiednio 76,6 proc. i 23,4 proc.).
- Możliwość umieszczania wszystkich dzieci poniżej 7. roku życia w rodzinnych formach pieczy zastępczej (żadne dziecko poniżej 7 roku życia nie jest umieszczane w pieczy instytucjonalnej).
- Osiągnięcie obowiązkowych standardów wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przed obowiązkowym, ustawowym terminem.
- W latach 2015-2017 Gmina Gdynia trzykrotnie otrzymała laur za wzorowy rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, w tym specjalne "Wyróżnienie Pięciolecia" – dla powiatów, które w najlepszy sposób realizują zapisy Ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej – przyznane przez ogólnopolską Koalicję na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej.

DZIAŁANIE

ROZWÓJ SIECI MIESZKALNICTWA WSPieranEGO, CHRONIONEGO I TRENINGOWEGO

REALIZACJA	od 2006 roku (uruchomienie pierwszych mieszkań wspieranych w Gdyni)
GRUPA ODBIORCÓW	osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby w kryzysie bezdomności, usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej

OPIS DZIAŁANIA

Gdyński system mieszkalnictwa wspieranego tworzyło w 2023 roku łącznie 58 lokali. Zabezpieczyły one 149 miejsc, z których narastająco skorzystało w trakcie roku 156 osób. Sieć mieszkań objęła:

- 14 mieszkań wspieranych (zapewniających łącznie 49 miejsc), w tym 12 w zasobach MOPS i 2 w zasobach gminy oraz 13 mieszkań chronionych (zapewniających łącznie 44 miejsca). Podopieczni ww. mieszkań objęci są wsparciem specjalistów z Zespołu ds. Mieszkalnictwa Wspieranego (jednostki organizacyjnej MOPS Gdynia powołanej w dniu 01.04.2012 roku).
- Zespół mieszkań (7-pokojowy) dla osób z niepełnosprawnościami prowadzony w ramach zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej (w formie wsparcia) przez organizację pozarządową (zapewniający 9 miejsc).
- 7 mieszkań wspieranych i dom wspólnotowy (6-pokojowy) w domu jednorodzinnym dla pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (zapewniających łącznie 22 miejsca).
- Dom wspólnotowy (4-pokojowy), prowadzony od 2008 roku we współpracy z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie oraz mieszkanie (4-pokojowe) uruchomione w ramach projektu socjalnego „Gdyńska-Warszawska”, pełniące funkcję mieszkań treningowych dla osób bezdomnych i w kryzysie mieszkaniowym (zapewniających łącznie 12 miejsc).
- 3 mieszkania wspierane z zasobów 2 spółdzielni mieszkaniowych dla rodzin ukraińskich w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na ochronę macierzyństwa, stan zdrowia, podeszły wiek (zapewniających łącznie 13 miejsc).

Mieszkalnictwo wspierane to forma oparcia dedykowana mieszkańcom Gdyni z niepełnosprawnościami, w szczególności tym o obniżonej sprawności intelektualnej, chorującym psychicznie oraz starszym, którzy wykazują deficyty w zakresie kompetencji społecznych. Miejsce w mieszkaniu wspieranym może być przyznane na wniosek osoby spełniającej w/w przesłanki. Weryfikacji złożonego wniosku dokonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Korzystanie ze wsparcia w mieszkaniu wspieranym odbywa się na podstawie umowy zawartej pomiędzy Dyrektorem MOPS a mieszkańcem, bądź jego przedstawicielem prawnym. Osobom objętym wsparciem w postaci mieszkania wspieranego przyznawane są okresowo, indywidualnie do potrzeb, usługi opiekuńcze, które obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i w miarę możliwości zapewnienie kontaktu z otoczeniem lub/i specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Każdy mieszkaniec realizuje Indywidualny Plan Wspierająco-Rehabilitacyjny (IPWR), który obejmuje m.in.: rewalidację w sferze samoobsługi i zaradności

życiowej, zdobywanie sprawności w wykonywaniu czynności domowych oraz rozwój sfery społecznej i interpersonalnej. Cele zawarte w indywidualnym planie wyznaczane są na rok. Ewaluacja realizacji indywidualnych planów prowadzona jest w sposób ciągły, co umożliwia zmianę założeń lub metod pracy z mieszkańcem w trakcie realizacji IPWR, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Proces ewaluacji kończy się roczną oceną realizacji założeń zawartych w IPWR.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkańcami są gdynianie z niepełnosprawnościami, głównie z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, wobec których orzeczono chorobę psychiczną, niepełnosprawność intelektualną, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję. Decyzja o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym jest wydawana na czas określony, po dokonaniu uzgodnień pomiędzy pracownikiem socjalnym a osobą ubiegającą się o skierowanie lub jej przedstawicielem prawnym – uzgodnienia te mają formę pisemną. Pobyt w mieszkaniu jest odpłatny i regulowany Uchwałą Rady Miasta Gdyni nr XI/361/19 z dnia 28 sierpnia 2019r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych działających w ramach zadań własnych gminy i powiatu. Według powyższej uchwały w odniesieniu do mieszkań chronionych przyjmuje się zasadę, że odpłatność odnosi się do korzystania z miejsca pobytu i pakietu usług świadczonych w mieszkaniu chronionym. Mieszkańcy mieszkań chronionych są objęci regularnym wsparciem terapeutów, opiekunów i pracowników socjalnych. Realizują także specjalnie dla nich, rokrocznie opracowywane Indywidualne Plany Wsparcia. Zakres realizowanych działań obejmuje także: prowadzenie codziennych treningów umiejętności życiowych, asystowanie mieszkańcom przy załatwianiu ważnych spraw (wizyty lekarskie, badania, wizyty w urzędach, bankach), organizację społeczności mieszkaniowej i ich integrację.

Mieszkania treningowe zapewniają mieszkańcom trening życiowy w kluczowych obszarach funkcjonowania m.in. edukacyjnym, społecznym, zdrowotnym. Regularny nadzór nad funkcjonowaniem mieszkańców sprawują pracownicy odpowiednich jednostek organizacyjnych MOPS Gdynia (Zespołu ds. Wsparcia Dziecka i Rodziny, Zespołu ds. Intensywnej Pracy Socjalnej z Rodziną, Centrum Reintegracji i Interwencji Mieszkaniowej czy Zespołu ds. Mieszkalnictwa Wspieranego).

Ważnym etapem rozwijania gdyńskiej sieci mieszkalnictwa wspomagane go była realizacja w 2018 roku „**Projektu M – gdyńskiego planu tworzenia mieszkań chronionych dla osób z niepełnosprawnościami w ramach Programu „Za życiem”** przez MOPS Gdynia (koordynator zadania) we współpracy z Wydziałem Gospodarki Nieruchomości i Geodezji Urzędu Miasta Gdyni. W jego ramach dokonano (m.in.): zakupu łącznie 10 lokali (mieszkań), w tym siedem na rynku pierwotnym i trzy na rynku wtórnym, a także ich adaptacji i wyposażenia na mieszkania chronione, jak i adaptacji oraz wyposażenia trzech lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy na mieszkania chronione, w tym dla osób z niepełnosprawnościami poruszających się na wózkach. Wskutek realizacji projektu uruchomiono 13 mieszkań chronionych zapewniających dodatkowych 45 miejsc dla osób z niepełnosprawnościami. Projekt współfinansowany był ze środków dotacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu „Za życiem” – umowa z Wojewodą Pomorskim, a jego budżet wyniósł 5.71 mln zł (w tym 2.91 mln zł w ramach dofinansowania).

Zgodnie z nowymi przepisami prawa (ustawa z dn. 28 lipca 2023 roku o zmianie ustaw o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw) w miejsce dotychczasowej pomocy w formie mieszkań chronionych i wspieranych wprowadzone zostały **mieszkania treningowe lub wspomagane** (por. art. 53 ustawy o pomocy społecznej). Nowelizacja nie zmieniła docelowej grupy odbiorców, zwiększono jednak dostępność do tego typu usług poprzez ułatwienie gminom i powiatom zlecania zadań publicznych w tym zakresie (możliwość prowadzenia mieszkań treningowych i wspomaganych przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej).

EFEKTY REALIZACJI

- Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami dalszego funkcjonowania w przestrzeni społecznej zbliżonej do domowej, a nie instytucjonalnej.
- Zapewnienie wsparcia mieszkaniowego dla osób z niepełnosprawnościami, obejmującego usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i do realizacji kontaktów społecznych.

- Utrzymanie oraz rozwijanie samodzielności mieszkańców na poziomie ich psychofizycznych możliwości, z uwzględnieniem elementów włączenia społecznego.
- Sukcesywne zwiększanie zasobów lokalowych miasta opatrzonych paletą usług wspierających jako alternatywy dla skierowań do całodobowych form wsparcia (por. 2016 rok: 45 dostępnych miejsc VS 2023 rok: 149 dostępnych miejsc).

DZIAŁANIE

PLAN UTRECHT

REALIZACJA od 2015 roku

GRUPA ODBIORCÓW osoby w kryzysie bezdomności

OPIS DZIAŁANIA

Głównym celem planu Utrecht jest aktywizacja społeczno-zawodowa oraz utrwalanie zasad współżycia społecznego osób w kryzysie mieszkaniowym w procesie wychodzenia z bezdomności poprzez zapewnienie im bezpiecznego miejsca przebywania (wynajęcie mieszkania, pokoju) oraz prowadzenie intensywnej pracy socjalnej. Plan Utrecht jest zgodny z ideą metody *housing first*, której myślą przewodnią jest teza, że „pomaganie osobom bezdomnym nie polega na umieszczaniu ich w schroniskach” i aby skutecznie wspierać osoby w wychodzeniu z bezdomności, konieczne jest tworzenie, udostępnianie i wspieranie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w różnych formach), w których dalej będzie przebiegał proces reintegracji. Główny nurt pomocy w wychodzeniu z bezdomności ukierunkowany jest więc nie na umieszczeniu osoby bezdomnej w schronisku, lecz na „wyjściu” z niego i zamieszkaniu poza nim. Kluczowym elementem procesu jest także opracowanie i realizacja planów pomocy, opierających się na zasobach osób bezdomnych i indywidualnie do nich dopasowywanych oraz realizowanie działań środowiskowych, zmierzających do utrwalania samodzielności. Plan Utrecht opiera się m.in. na takich założeniach jak: dostępność (brak kryteriów dostępu – jest dla wszystkich), dobrowolność (brak przymusu do udziału – jest dla chętnych), partycypacja (wszystkie strony włączają się w proces wsparcia), samodzielność (wspieranie, ale nie wyręczanie). Fazy i organizacja planu Utrecht obejmują:

- Upowszechnienie idei „Utrecht” polegające na przeprowadzeniu cyklu warsztatów wprowadzających pracowników socjalnych w szczegółowe zagadnienia.
- Samodzielne lub przy wsparciu pracownika socjalnego Centrum Reintegracji i Interwencji Mieszkaniowej (CRIIM; jednostka organizacyjna MOPS Gdynia) znalezienie, wynajęcie i zamieszkanie w lokalu mieszkalnym (pokój, mieszkanie, dom wspólnotowy) przy założeniu lub zachowaniu zasad, że: wynajęty lokal musi być na terenie Gdyni i nie może być lokalem komunalnym ani socjalnym, koniecznym jest zawarcie umowy najmu, MOPS nigdy nie jest i nie może być stroną umowy najmu, istnieje możliwość opłacenia kaucji za wynajem czy dofinansowania do wynajmu (w wyjątkowych sytuacjach dopuszcza się także możliwość max. dwumiesięcznego opłacenia w całości kosztów najmu, po tym czasie osoba musi partycypować w kosztach).
- Zawarcie „żywego” kontraktu socjalnego – spisanego przez osobę bezdomną, w którym zostaje ustalony wspólny plan dalszego współdziałania.
- Realizacja ustaleń zawartych w kontrakcie, w tym udzielenie i zapewnienie adekwatnego do sytuacji wsparcia m.in. terapeutycznego, prawnego czy finansowego (konstrukcja wsparcia finansowego opiera się na wspólnej i szczegółowej analizie dochodów i wydatków – przy uwzględnieniu każdego aspektu funkcjonowania m.in. kosztów najmu, żywienia, leków, przejazdów, obciążeń komorniczych lub alimentacyjnych itp.; pomoc finansowa opiera się o zasady ustawy o pomocy społecznej).
- Udział w zajęciach aktywizacyjnych (kulinarnych, kulturalnych, sportowych i innych).
- Włączanie do działań, po okresie 6 miesięcy od rozpoczęcia procesu, pracowników socjalnych w środowisku (z czterech Dzielnicowych Ośrodków Pomocy Społecznej; DOPS), celem kontynuacji procesu wychodzenia z bezdomności i płynnego przejścia osób „od bezdomności do domności” - poprzedzone podsumowaniem zapisów kontraktu (analiza zmian i dalszych wyzwań w sferze mieszkaniowej, zawodowej, zdrowotnej, rodzinnej); dalsza współpraca odbywa się z pracownikiem socjalnym DOPS do czasu usamodzielnienia; w DOPS następuje także dalsze utrzymanie pomocy finansowej adekwatnej do potrzeb i sytuacji osoby.
- Monitorowanie i wspieranie osoby w procesie usamodzielnienia przez pracowników CRIIM i pracowników DOPS.

Warto zaznaczyć, iż realizowany od 2015 roku plan Utrecht stanowi jeden z elementów szerszego procesu deinstytucjonalizacji pomocy osobom w kryzysie mieszkaniowym, którego inne elementy obejmują także:

- 1) wprowadzenie i realizowanie Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności (od 2001 roku);
- 2) uruchomienie we współpracy z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie tzw. Domu Wspólnotowego (od 2008 roku) – opisane wcześniej;
- 3) realizowanie projektu socjalnego CRIIM pn. „Gdyńska-Warszawska” (od 2016 roku) – również zbieżnego z ideą metody *housing first*, który zakładał wyremontowanie i włączenie w struktury MOPS mieszkania pozyskanego z zasobów gminy, co pozwoliło na monitorowanie procesu wdrażania w/w metody zarówno w obszarze organizacyjnym, jak i merytorycznym, w szczególności w zakresie aktywnego uczestnictwa osób bezdomnych w procesie adaptacji przestrzeni mieszkalnej;
- 4) przekształcenie Zespołu ds. bezdomnych w Centrum Reintegracji i Interwencji Mieszkaniowej (2016) – CRIIM w dalszym ciągu realizuje zadania dedykowane wsparciu osób bezdomnych, znacznie rozszerzono jednak zakres jego działań w obszarze profilaktyki bezdomności.

Łącznie w procesie deinstytucjonalizacji (plan „Utrecht”, Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności, dom wspólnotowy, projekt „Gdyńska-Warszawska”) w ostatnich latach (2016-2023) uczestniczyło średniorocznie 95 osób bezdomnych i w kryzysie mieszkaniowym.

EFEKTY REALIZACJI

- Zbudowanie w Gdyni systemowego podejścia do procesu wychodzenia z bezdomności opartego o metodę *housing first* oraz dającego realną szansę na aktywizację i udział osób bezdomnych w życiu społeczno-zawodowym.
- Wzrost liczby usamodzielnionych osób bezdomnych, tj. nie wymagających dalszego wsparcia instytucjonalnego (na przestrzeni lat 2018-2023 231 osób bezdomnych zamieszkało w wynajętych pokojach lub mieszkaniach lub usamodzielniało się i nie korzysta ze wsparcia instytucjonalnego MOPS) przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby miejsc zabezpieczonych w placówkach (por. 2018 rok: 309 miejsc VS 2023 rok: 259 miejsc).
- Minimalizowanie instytucjonalnych form zabezpieczenia schronienia na rzecz wsparcia w uzyskaniu warunków mieszkaniowych oraz w najmie mieszkań i lokali na otwartym rynku nieruchomości, czego wymiernym efektem było wygaszenie działalności Domu samotnej matki (2016) oraz dwóch schronisk dla osób bezdomnych (kolejno 2018 i 2019), w tym przekształcenie jednego z nich w gdyński ośrodek wsparcia świadczący całodobową opiekę dla niesamodzielnich mieszkańców Gdyni.

DZIAŁANIE

GRUPOWE, KAMERALNE FORMY WSPARCIA OPIEKUŃCZO-TERAPEUTYCZNEGO W ŚRODOWISKU LOKALNYM

- REALIZACJA**
- świetlice opiekuńcze od 2014 roku
 - kluby terapii zajęciowej od 2016 roku
 - Dzienny Dom Senior+ od 2022 roku

GRUPA ODBIORCÓW osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z zaburzeniami psychicznymi

OPIS DZIAŁANIA

Oferta wsparcia opiekuńczo-terapeutycznego seniorów, osób z niepełnosprawnościami i z zaburzeniami psychicznymi realizowana jest zarówno w dziennych ośrodkach wsparcia typu instytucjonalnego, jak również w ramach kameralnych form, takich jak:

- 1) **Świetlice opiekuńcze** – to grupowa forma usług opiekuńczych, która ma na celu działania aktywizujące i podtrzymujące sprawność uczestników, uwzględniające ich integrację ze środowiskiem lokalnym, zapobiegające społecznemu wykluczeniu oraz umożliwiające jak najdłuższe funkcjonowanie osób w środowisku zamieszkania. Pilotażowe uruchomienie pierwszej świetlicy nastąpiło w Gdyni w październiku 2014 roku. W maju 2017 roku rozpoczęły funkcjonowanie dwie kolejne. Do końca 2022 roku funkcjonowały trzy świetlice opiekuńcze, w tym dwie prowadzone przez Zespół Świetlic Opiekuńczych (jednostkę organizacyjną MOPS Gdynia) oraz jedna prowadzona przez organizację pozarządową. Zapewniały one łącznie 35 miejsc, z których średniorocznie (w latach 2018-2022) skorzystały 42 osoby. Od 2023 roku w Gdyni funkcjonuje jedna świetlica opiekuńcza przy ul. Chylońskiej (realizator usługi: Fundacja Adaptacja z Gdyni w nadzorze MOPS), zapewniająca 12 miejsc. Dwie świetlice prowadzone przez Zespół Świetlic Opiekuńczych przekształcono w Dzienny Dom Senior+ (pozostający w strukturze MOPS Gdynia).
- 2) **Kluby terapii zajęciowej** – ich celem jest zapewnienie dziennej aktywności dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności absolwentów gdyńskich szkół specjalnych i warsztatów terapii

zajęciowej. W klubach prowadzone są: terapia zajęciowa, trening umiejętności społecznych, zajęcia usprawniające, a także organizowane są wyjścia uspołeczniające oraz imprezy okolicznościowe. W Gdyni funkcjonują dwa kluby terapii zajęciowej, dostępne dla uczestników w dni robocze: (1) Klub „Ja też chcę być aktywny” prowadzony od 2016 roku przez Stowarzyszenie Osób z Wadą Słuchu „Cisza” na zlecenie Gminy Gdynia; (2) Klub Terapii Zajęciowej „Busola” prowadzony w ramach struktury organizacyjnej MOPS od września 2018 roku. Oba kluby zapewniają łącznie 27 miejsc, z których średniorocznie (w latach 2018-2023) korzystało 28 osób.

- 3) **Dzienny Dom Senior+** – ośrodek wsparcia, który powołano w strukturze MOPS Gdynia z dniem 1 stycznia 2023r. na mocy Uchwały Rady Miasta Gdyni Nr XLVII/1453/22 z dnia 23 listopada 2022r., kontynuujący zadania realizowane do dnia 31.12.2022 roku przez Zespół Świetlic Opiekuńczych. Ośrodek zapewnia ogółem 22 miejsca. Działania ośrodka dotyczą gdyńskich seniorów w wieku 60+, których codzienne, samodzielne funkcjonowanie jest w znacznym stopniu utrudnione ze względu na stan zdrowia, w tym zaburzenia otępienne. Organizowana jest opieka w formie dziennej, polegająca na zapewnieniu zajęć terapeutycznych oraz organizacji bezpiecznej przestrzeni do spędzania czasu.

EFEKTY REALIZACJI

- Rozszerzenie gdyńskiej oferty usług wspierająco-opiekuńczych na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi mających na celu umożliwienie im jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku zamieszkania.
- Rozszerzenie oferty oddziaływań terapeutycznych ukierunkowanych na podtrzymanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz ich integracji społecznej mającej na celu przeciwdziałanie izolacji oraz wykluczeniu społecznemu.
- Rozszerzenie oferty w ramach rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami, stanowiącej uzupełnienie systemu wsparcia dziennego (obok 4 warsztatów terapii zajęciowej, 5 środowiskowych domów samopomocy oraz 3 klubów samopomocy).
- Podtrzymywanie samodzielności seniorów i osób zależnych w środowisku aż do momentu, gdy zostaną wyczerpane wszelkie formy wspierania w miejscu zamieszkania i niezbędne jest zapewnienie opieki w całodobowych formach instytucjonalnych – nawet wtedy jednak pierwszeństwo mają formy pobytu czasowego, dające szanse na odzyskanie częściowej samodzielności i powrót do środowiska.

DZIAŁANIE

NARZĘDZIA I USŁUGI WSPARCIA W ŚRODOWISKU ZAMIESZKANIA

REALIZACJA

- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze od 1993 roku
- teleopieka od 2012 roku
- opieka wytchnieniowa od 2012 roku
- oferta edukacyjno-wspierająca dla opiekunów osób zależnych od 2012 roku
- asystenci zdrowienia od 2016 roku
- asysta osobista osób z niepełnosprawnościami od 2020 roku
- usługi interwencyjne od 2021 roku
- usługi sąsiedzkie od 2023 roku

GRUPA ODBIORCÓW

osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby w kryzysie bezdomności, dzieci i rodziny

OPIS DZIAŁANIA

Oferta wsparcia gdynian w środowisku zamieszkania obejmuje w szczególności:

- 1) **Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze** – ich celem jest umożliwienie funkcjonowania w środowisku zamieszkania osobom, które doświadczają ograniczeń w zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb życiowych, w związku z czym wymagają pomocy innych osób. Oferta usług specjalistycznych obejmuje usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dla dzieci z autyzmem, dla młodzieży i dorosłych ze spektrum autyzmu (w tym z Zespołem Aspergera) oraz dla osób z afazją. Usługi świadczone są zarówno w środowisku, jak i w mieszkaniach wspieranych przez specjalistów Zespołu ds. Mieszkalnictwa Wspieranego MOPS Gdynia. Zadanie z zakresu organizacji i świadczenia usług w miejscu zamieszkania realizowane jest od 2021 roku przez Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych (wcześniej MOPS Gdynia). MOPS niezmiennie realizuje zadanie w zakresie rozpoznania potrzeb gdynian oraz przyznania usług

na podstawie decyzji administracyjnych wydanych przez Dzielnicowe Ośrodki Pomocy Społecznej. W ostatnich latach (2018-2023) z usług opiekuńczych skorzystało średniorocznie 1195 osób (wykonano średniorocznie 294720 świadczeń), ze specjalistycznych usług opiekuńczych – 288 osób (wykonano średniorocznie 103593 świadczenia). Usługi prowadzone są w oparciu o obowiązujący od 2011 roku „Gdyński standard usług opiekuńczych” – dokument przyjęty do realizacji na mocy Zarządzenia Prezydenta Miasta Gdyni.

- 2) **Teleopiekę** – czyli elektroniczny, całodobowy monitoring i przyzywanie natychmiastowej pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w miejscu zamieszkania. Wykonawcą usługi jest Polskie Centrum Opieki – od 2021 roku w nadzorze Gdyńskiego Centrum Usług Opiekuńczych (wcześniej MOPS Gdynia). W ostatnich latach (2018-2023) z teleopieki skorzystało średniorocznie 77 osób.
- 3) **Opiekę wytchnieniową** – jej celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad osobą zależną (dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobą dorosłą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważnym), wymagającą stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Realizacja usługi odbywa się obecnie w formie: **całodobowej opieki wytchnieniowej** w dwóch Gdyńskich Ośrodkach Wsparcia: przy ul. Bosmańskiej 32a (od roku 2012) i przy ul. Chwarznieńskiej 93 (od roku 2018) oraz **dziennej opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania**. Od 2019 roku usługa realizowana jest z dofinansowaniem z Funduszu Solidarnościowego (do 2020 roku – Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych) w ramach rocznych, resortowych Programów Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: „Opieka Wytchnieniowa” (łączna kwota dofinansowania w latach 2019-2023 wyniosła 1.41 mln zł). W ostatnich latach (2018-2023) z opieki wytchnieniowej skorzystały średniorocznie 84 osoby, w tym 33 osoby w ramach opieki całodobowej i 51 osób w ramach opieki dziennej. Realizatorem Programu do 2020 roku był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a od 2021 roku – Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych.
- 4) **Cykle edukacyjno-wspierające dla opiekunów osób zależnych**, realizowane przez organizacje pozarządowe ze wsparciem finansowym Gminy Gdynia:
 - wsparcie opiekunów zależnych osób niepełnosprawnych (od 2012) - szkolenia dot. opieki, wykonywania czynności higieniczno-pielęgnacyjnych i usprawniania (podczas szkoleń zapewniana jest bezpłatna opieka domowa dla osób zależnych),
 - wykłady z elementami warsztatów dot. dbałości o zdrowie i samopoczucie opiekuna, indywidualne konsultacje specjalistyczne, w tym dot. organizacji opieki (od 2016),
 - oswajanie dorosłości – zajęcia dla rodziców dot. seksualności ich dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, usamodzielniania się, ról rodzicielskich (od 2012),
 - AFA-INTEGRACJA – edukacja i wsparcie członków rodziny osób z afazją w procesie reintegracji społecznej, w tym psychologiczne (od 2012).
- 5) **Asystentów zdrowienia (ekspertów przez doświadczenie)** - usługa realizowana od 2016 roku przez ówczesny Zespół ds. Doradztwa i Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych MOPS Gdynia w ramach projektu pn. „Ekspert przez doświadczenie”. Projekt ten, realizowany w latach 2016-2018, współfinansowany był ze środków EFS w ramach RPO WP 2014-2020 (budżet: 449,6 tys. zł, w tym 382,2 tys. zł w ramach dofinansowania). Udział w projekcie wzięło 35 osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego, którym zapewniono kompleksowe, zindywidualizowane i długotrwałe wsparcie w procesie rehabilitacji (m.in. wsparcie pracownika socjalnego, doradcy osoby niepełnosprawnej, psychologa, doradcy zawodowego, trenera pracy) oraz kurs „Ekspert przez doświadczenie” (EPD / EX-IN), w wyniku którego nabyli praktyczne umiejętności dzielenia się wiedzą i wykorzystania doświadczenia płynącego z choroby w pracy na rzecz innych osób doświadczających kryzysów psychicznych i osób zapewniających im wsparcie, tj. osoby towarzyszącej w procesie zdrowienia. Po zakończeniu realizacji projektu, mając na celu utrwalenie jego rezultatów, utworzono we wrześniu 2018 roku Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, w ramach którego wszystkie osoby zainteresowane mogły skorzystać z konsultacji indywidualnych w tematyce zaburzeń zdrowia psychicznego. Konsultacje świadczone były jednocześnie przez profesjonalistę (pracownika Zespołu ds. Osób Niepełnosprawnych MOPS Gdynia oraz eksperta przez doświadczenie). Od 2020 roku prowadzenie punktu przejęło Centrum Samopomocy w Gdyni (jednostka organizacyjna gminy). Asystenci zdrowienia biorą ponadto czynny udział w szkoleniach z zakresu zdrowia psychicznego dla specjalistów (dzieląc się własnym doświadczeniem z procesu zdrowienia), angażując się także w inicjatywy promujące zdrowie

psychiczne, takie jak Dni Solidarności czy Forum Samopomocy dla osób z Doświadczeniem Kryzysu Psychicznego.

- 6) **Wsparcie asystenta osobistego** dla osób z niepełnosprawnościami – celem asysty osobistej jest umożliwienia prowadzenia przez osoby z niepełnosprawnościami bardziej aktywnego i samodzielnego życia oraz poprawy ich funkcjonowania poprzez zapewnienie wsparcia w wykonywaniu czynności dnia codziennego (np. umożliwienie dojazdu do i z placówek wsparcia, pracy czy odbycie zaplanowanych wizyt lekarskich, wizyt w urzędach, korzystania z instytucji kultury, spacerach). Usługa realizowana jest od 2020 roku z dofinansowaniem z Funduszu Solidarnościowego (do 2020 roku – Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych) w ramach rocznych, resortowych Programów Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” (łączna kwota dofinansowania w latach 2020-2023 wyniosła 12.1 mln zł). W ostatnich latach (2020-2023) z usługi asystencji osobistej skorzystało średniorocznie 329 osób z niepełnosprawnościami. Realizatorem Programu do 2022 roku był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a od 2023 roku – Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych.
- 7) **Usługi interwencyjne** – wsparcie gdyńian realizowane przez opiekunów Gdyńskiego Centrum Usług Opiekuńczych. To pomoc natychmiastowa, udzielana w nagłych i uzasadnionych przypadkach, wymagających szybkiej interwencji. Można z niej skorzystać np. w sytuacji, gdy osoba na co dzień opiekująca się osobą zależną sama ma problem ze zdrowiem i trafia do szpitala – w tym czasie opiekę nad chorym pozostającym w domu pełni opiekun. W ostatnich latach (2021-2023) przyjęto średniorocznie 16 zgłoszeń interwencyjnych.
- 8) **Usługi sąsiedzkie** – wsparcie o charakterze opiekuńczym, organizowane w miejscu zamieszkania. Dedykowane osobom samotnym, które – np. z powodu wieku lub choroby – wymagają pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (np. przy zrobieniu zakupów, sprzątaniu mieszkania), a jeszcze nie wymagają wsparcia w formie usług opiekuńczych (tj. ponad podstawowej opieki higieniczno-pielęgnacyjnej) świadczonych przez opiekunki. Usługi sąsiedzkie zainicjowano w Gdyni w 2023 roku. Obecnie, na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej, stanowią formę świadczenia pomocy społecznej.

EFEKTY REALIZACJI

- Zapewnienie zależnym osobom starszym i z niepełnosprawnościami całodobowego wsparcia interwencyjnego w sytuacji zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa.
- Przetestowanie i wdrożenie innowacyjnej metody wsparcia i aktywizacji osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego w postaci kursu Ekspert przez doświadczenie (EPD), mającej na celu zmianę sposobu myślenia na temat doświadczania kryzysu psychicznego – traktując go jako zasób i narzędzie do pracy z innymi osobami doświadczającymi podobnych trudności – przygotowanie osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego do roli „ekspertów przez doświadczenie”, tj. osób będących partnerami w pracy zespołów terapeutycznych, edukacyjnych i innych podmiotów opieki psychiatrycznej, jak również do pełnienia roli osób towarzyszących innym pacjentom – osobom będącym w procesie zdrowienia.
- Rozszerzenie oferty wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi o unikatowy w województwie pomorskim sposób aktywizacji społeczno-zawodowej osób doświadczających kryzysów psychicznych.
- Zapewnienie zindywidualizowanego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ze względu na niepełnosprawność, a także umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
- Rozwój oferty usług pozwalających na odciążenie członków rodzin lub opiekunów w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami ze znacznie ograniczonymi możliwościami samodzielnej egzystencji poprzez zapewnienie im wsparcia w codziennych obowiązkach lub czasowego zastępstwa (w 2018 r. Gmina Miasta Gdyni została wyróżniona w konkursie „Samorząd Równych Szans 2017”, organizowanym przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego oraz Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - za działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, w szczególności za realizację usługi opieki wytchnieniowej).
- Osadzenie w gdyńskim systemie wsparcia społecznego usługi asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

DZIAŁANIE

DZIENNE OŚRODKI WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

REALIZACJA

- Środowiskowy Dom Samopomocy Maczka 1 od 2019 roku (jako samodzielna jednostka organizacyjna gminy; od 1997 roku w strukturze organizacyjnej MOPS)
- Środowiskowy Dom Samopomocy Maczka 2 od 2021 roku (jako samodzielna jednostka organizacyjna gminy; od 1988 roku jako Dzienny Dom Pobytu, od 1990 roku w strukturze organizacyjnej MOPS jako Dzienny Dom Pomocy Społecznej)
- Środowiskowy Dom Samopomocy Maciejewicza 11 od 2019 roku (jako samodzielna jednostka organizacyjna gminy; od 2012 roku w strukturze organizacyjnej MOPS)
- Środowiskowy Dom Samopomocy Wąsowicza 3 od 2019 roku (jako samodzielna jednostka organizacyjna gminy; od 2007 roku w strukturze organizacyjnej MOPS)
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Dom Marzeń” od 2020 roku
- trzy kluby samopomocy od 2020 roku (w ramach Centrum Samopomocy w Gdyni – samodzielnej jednostki organizacyjnej gminy; od 2010 roku w strukturze organizacyjnej MOPS)

GRUPA ODBIORCÓW

osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami

OPIS DZIAŁANIA

Opieka dzienna dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami zapewniana jest w sześciu dziennych ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi:

- 1) Środowiskowy Dom Samopomocy Maczka 1 – ośrodek wsparcia dla dorosłych osób chorujących psychicznie (typu A).
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy Maczka 2 – ośrodek wsparcia dla osób starszych wskazujących przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typu C).
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy Maciejewicza 11 – ośrodek wsparcia dla dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną (typu B).
- 4) Środowiskowy Dom Samopomocy Wąsowicza 3 – ośrodek wsparcia dla osób starszych, wykazujących przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typu C). ŚDS prowadzi także indywidualne konsultacje dla rodzin i opiekunów osób z zespołami otępiennymi (w spotkaniach mogą uczestniczyć opiekunowie osób nie będących podopiecznymi ŚDS).
- 5) Środowiskowy Dom Samopomocy „Dom Marzeń” – ośrodek wsparcia dla dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną (typu B), prowadzony na zlecenie Gminy Gdynia przez podmiot wyłoniony w trybie konkursowym.
- 6) Centrum Samopomocy w Gdyni – w jego ramach funkcjonują trzy kluby samopomocy:
 - Klub 1,2,3 przy ul. Warszawskiej – przeznaczony dla osób po kryzysach psychicznych oraz z zaburzeniami psychicznymi. Oferta Klubu obejmuje m.in.: grupy wsparcia dla uczestników, grupę wsparcia dla rodzin, wsparcie psychologiczne, warsztaty z zakresu terapii zajęciowej, zajęcia poprawiające sprawność ruchową, zajęcia psychoedukacyjne, tworzenie ogrodu społecznego, wyjścia uspołeczniające.
 - Klub Chrzan House przy ul. Chrzanowskiego – przeznaczony dla osób z niepełnosprawnościami oraz z zaburzeniami psychicznymi. Uczestnicy korzystają z usług włączenia zawodowego i doradztwa zawodowego. Oferta Klubu obejmuje m.in.: grupy wsparcia i samopomocowe, warsztaty z zakresu terapii zajęciowej, multimedialne, ruchowe, wyjścia uspołeczniające, wydarzenia kulturalne.
 - Klub Samopomocy dla osób z afazją przy ul. Traugutta – prowadzony przez organizację pozarządową, wyłonioną w trybie konkursowym na powierzenie realizacji zadania publicznego, przeznaczony dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym z afazją. Oferta Klubu obejmuje m.in.: zajęcia terapeutyczne z technik komunikacji ułatwiających funkcjonowanie w społeczeństwie, zajęcia muzyczne, informatyczne.

W ostatnich latach (2022-2023) pięć środowiskowych domów samopomocy zapewniło średniorocznie łącznie 238 miejsc, z których skorzystały 284 osoby. W analogicznym czasie, trzy kluby samopomocy zabezpieczyły łącznie 68 miejsc, z których średniorocznie skorzystało 200 osób.

EFEKTY REALIZACJI

- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób doświadczających kryzysów psychicznych i ich rodzin.
- Wzmocnienie sieci społecznego środowiskowego wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, w tym wsparcie działań i ruchów samopomocowych.
- Podtrzymywanie oraz rozwijanie umiejętności i kompetencji niezbędnych w codziennym życiu, umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w środowisku i życiu społecznym na poziomie odpowiadającym ich indywidualnym możliwościom.
- Rozwój otwartych przestrzeni klubowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz tzw. „miejsc trzecich”.

DZIAŁANIE

DZIEENNE I INTERWENCYJNE FORMY WSPARCIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY W KRYZYSIE PSYCHICZNYM

REALIZACJA

- projekt miejski „Wspieranie i rozwijanie – WiR – ośrodek profilaktyki, diagnozy i leczenia problemów dzieci i młodzieży oraz ich rodzin” od 2020 roku
- Klub Open Space od 2020 roku
- linia i czat zaufania pn. COUCB od 2021 roku

GRUPA ODBIORCÓW

dziecko i rodzina, osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby z niepełnosprawnościami

OPIS DZIAŁANIA

- 1) **Projekt pn. „Wspieranie i rozwijanie – WiR – ośrodek profilaktyki, diagnozy i leczenia problemów dzieci i młodzieży oraz ich rodzin”** – program skierowany do dzieci i młodzieży do 18. roku życia oraz ich rodzin, współfinansowany z budżetu miasta. Mieszkańcy Gdyni mogą korzystać z niego bezpłatnie, po uprzednim zgłoszeniu telefonicznym, konsultacji kwalifikacyjnej oraz wyrażeniu zgody na oddziaływania specjalistyczne. Dostępna oferta obejmuje m.in. wsparcie psychologiczne, konsultacje rodzinne lub psychoedukacyjne, konsultacje psychiatryczne, diagnozy integracji sensorycznej, czy treningi umiejętności społecznych.
- 2) **Klub Open Space** – w ramach oferty placówki wsparcia dziennego SPOT Starter w Zespole Placówek Specjalistycznych w Gdyni wprowadzono w listopadzie 2020 roku dwie nowe formy klubowe (obok już istniejącej, dedykowanej wsparciu osób usamodzielniających się w pieczy zastępczej), tj. Open Space – grupowe i indywidualne zajęcia dla osób w kryzysach psychicznych oraz Master Class – zajęcia grupowe dla młodzieży doświadczającej kryzysów psychicznych, która z powodu trudności zdrowotnych realizuje obowiązek szkolny w domu. Oba filary, mające charakter wsparcia dziennego, dedykowane były dzieciom i młodzieży doświadczającym kryzysów psychicznych. W 2021 roku działalność obu klubów została połączona w jeden: Open Space i w takiej formie kontynuuje obecnie działalność. SPOT Starter, w tym Klub Open Space i program Q-samodzielności oraz Klub Rodzica dedykowany rodzinom uczestników obsługuje 2 pracowników Zespołu Placówek Specjalistycznych w Gdyni. W ostatnich latach (2021-2023) z oferty SPOT Starter skorzystało średniorocznie 68 osób, w tym 34 osoby w ramach Klubu Open Space.
- 3) **Linia i czat zaufania dla osób w kryzysie o charakterze psychicznym pn. COUCB** – działanie zainicjowano w grudniu 2020 roku, gdy do oferty Gdyńskiego Ośrodka Stażowo-Terapeutycznego, powołanego w ramach struktury organizacyjnej Zespołu Placówek Specjalistycznych w Gdyni, wprowadzono dyżury telefoniczne, świadczone przez psychologów trzech gdyńskich Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych oraz Ośrodka Interwencji Kryzysowej (cztery godziny dziennie przez pięć dni w tygodniu). Ich celem było zapewnienie interwencyjnego wsparcia psychologicznego oraz psychoedukacyjnego, co stanowiło odpowiedź na wyniki badania zrealizowanego w IV kwartale 2020 roku przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Gdyni wśród nauczycieli i uczniów gdyńskich szkół wskazujące na potrzebę znacznego ucelowania i zintensyfikowania pomocy interwencyjnej/psychologicznej na rzecz dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym. W marcu 2021 roku na bazie interwencyjnego wsparcia telefonicznego uruchomiono linię i czat, które dostępne są za pośrednictwem strony internetowej www.coucb.pl od poniedziałku do niedzieli w godz. od 12:00 do 20:00. W 2022 roku, dzięki zatrudnieniu dodatkowo

psychologa i konsultanta psychologicznego, posługujących się językiem ukraińskim, a także tłumacza języka ukraińskiego, rozszerzono ofertę na rzecz dzieci i młodzieży pochodzenia ukraińskiego. W ostatnich latach (2021-2023) udzielono średniorocznie wsparcia w liczbie 2851 czatów oraz 642 rozmów telefonicznych na linii zaufania.

EFEKTY REALIZACJI

- Zwiększenie dostępności do wsparcia psychologicznego i psychoterapeutycznego.
- Minimalizowanie negatywnych skutków związanych z niewydolnością krajowego systemu wsparcia psychiatrycznego dzieci i młodzieży (trudny dostęp do psychiatrów dziecięcych, wysokie ceny usług na wolnym rynku).

4. ANALIZA ZASOBÓW I POTRZEB W ZAKRESIE REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

Niniejszy rozdział prezentuje wnioski z analizy dostępnych w Gdyni zasobów wsparcia środowiskowego, jak i definiowanych potrzeb w tym zakresie. Diagnoza zarówno mocnych stron gdyńskiego systemu wsparcia, jak i zauważanych barier czy deficytów stanowi podstawę do wyznaczenia priorytetowych działań na rzecz rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w przyjętej perspektywie programowej.

- **Proces deinstytucjonalizacji usług społecznych w Gdyni jest realizowany i wdrażany od wielu lat, a rozwijanie usług deinstytucjonalnych jest priorytetowym kierunkiem lokalnej polityki społecznej.**

Niezależnie od aktualnego kierunku krajowej polityki społecznej, w Gdyni od kilkunastu już lat i w sposób planowy realizowane są działania dotyczące rozwoju usług społecznych opartych o środowisko i rodzinę, a proces deinstytucjonalizacji w gminie można określić mianem zaawansowanego. Na powyższe składa się m.in. testowanie nowych usług i rozwiązań, wdrażanie bardziej skutecznych i zindywidualizowanych form wsparcia, dekoncentracja usług oraz responsywność na diagnozowane lokalnie potrzeby społeczne. Zmiana sposobu funkcjonowania instytucji oraz organizacji usług – jakiej dokonano na przestrzeni kilkunastu lat – widoczna jest w odniesieniu do wszystkich obszarów wsparcia społecznego i kluczowych grup odbiorców, tj. dzieci przebywających w pieczy zastępczej, rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osób starszych, z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie bezdomności. Gmina wykorzystuje przy tym możliwości wynikające z dostępności funduszy krajowych i unijnych pozyskując środki zewnętrzne na rozwój usług środowiskowych (m.in. takich jak: asystencja osobista, opieka wytchnieniowa, mieszkalnictwo chronione, oferta tzw. Przystani Sąsiedzkich na rewitalizowanych obszarach miasta, opieka dzienna w domu Senior+). Istotny element procesu deinstytucjonalizacji stanowi współpraca międzysektorowa, a sieć relacji z podmiotami z różnych sektorów jest w sposób systematyczny rozwijana (funkcjonujące koalicje formalne i nieformalne, multidyscyplinarność w realizacji i ewaluacji usług, kontraktowanie i zlecanie zadań dla organizacji pozarządowych, korzystanie z potencjału biznesu społecznie odpowiedzialnego; opisane szerzej w dalszej części). Procesy zmian są współkreowane i wspierane przez władze samorządowe.

- **Gdynia posiada duży potencjał na rzecz rozwijania i tworzenia nowych usług środowiskowych, ale – podobnie jak inne gminy – stoi w obliczu wyzwań organizacyjnych (prawnych, finansowych, kadrowych).**

Samorząd gminny jest przygotowany do wdrażania Planu DI, co wynika z wieloletniego doświadczenia w realizacji działań środowiskowych oraz uznania deinstytucjonalizacji jako procesu o priorytetowym znaczeniu strategicznym dla podnoszenia jakości usług społecznych na rzecz mieszkańców. Wdrażanie Planu DI, zgodnie z rekomendacjami ministerialnymi, wiąże się jednak z wyzwaniami organizacyjnymi i strukturalnymi, które w znacznej części wymagają rozwiązań z poziomu prawodawstwa krajowego. Do tego typu rozwiązań należy potrzeba systemowych zmian prawnych mających na celu uproszczenie

i uelastycznienie przepisów (zmniejszenia biurokracji, ich deregulacji oraz uspołnienienia z regulacjami systemu zdrowia, np. w kontekście opieki długoterminowej czy wsparcia osób w kryzysach psychicznych). To także niepewność co do sposobu i zakresu finansowania nowych usług, w tym zapewnienia ich trwałości (zapewnienie finansowania usług, przejęcie ciężaru finansowania usług z budżetu samorządu na budżet krajowy, określenie ram czasowych co do finansowania nowych usług gwarantujących trwałość ich realizacji, ujednolicenie systemu zdrowia i pomocy społecznej oraz finansowanie z NFZ części usług). Wyzwaniem pozostaje także postępująca erozja kadr sektora pomocy społecznej (odchodzenie liderów zadań, specjalistów, brak napływu pracowników podstawowego szczebla; opisane szerzej w dalszej części). Powyższe ma wpływ nie tylko na planowanie procesu deinstytucjonalizacji na szczeblu lokalnym, ale też na przebieg i efektywność tego procesu.

- **Pomoc społeczna w Gdyni jest złożonym i współzależnym systemem (wielość obszarów zaangażowania, wielopłaszczyznowość uwarunkowań organizacyjnych, różnorodność usług i zasobów).**

Jak już wspomniano, Gdynia dysponuje znacznym potencjałem zasobów i ofert wsparcia środowiskowego oraz specjalistycznego, dedykowanych różnym grupom odbiorców. Lokalny system wsparcia społecznego tworzy kilkadziesiąt jednostek organizacyjnych gminy oraz organizacji pozarządowych. Wielość zasobów i różnorodność środowiskowych usług oraz form wsparcia (w kontekście lokalnych potrzeb i w porównaniu z innymi gminami) umożliwia zaspokajanie potrzeb odbiorców na ponadstandardowym poziomie, tj. poza ustawowe minima (przykłady wdrożonych działań deinstytucjonalnych przedstawiono w poprzedzającej części dokumentu). Warto jednak podkreślić, że realizowane w tym zakresie działania są elementem ciągłego i długotrwałego procesu, który polega na ustawicznym doskonaleniu istniejących już usług oraz poszukiwaniu nowych rozwiązań, jeszcze bardziej dopasowanych do potrzeb odbiorców. W tym znaczeniu, proces deinstytucjonalizacji nie polega tylko na likwidowaniu czy przekształcaniu placówek opieki całodobowej, ale także na przekształcaniu/usprawnianiu działalności placówek środowiskowych, które mają działać jeszcze bardziej środowiskowo lub międzysektorowo. Należy również dodać, że funkcjonujące w Gdyni placówki opieki całodobowej podejmują działania w kierunku rozwijania dodatkowych usług środowiskowych przy jednoczesnym dbaniu o zachowanie wysokiej jakości opieki całodobowej (to m.in. organizowanie wydarzeń integrujących ze społecznością lokalną i sąsiedzką skupionych wokół potrzeb osób zależnych, realizacja usługi opieki wytchnieniowej).

- **Doświadczona i wykwalifikowana kadra pomocy społecznej jest przygotowana do prowadzenia pracy środowiskowej i działań deinstytucjonalnych.**

Przygotowanie kompetencyjne kadr do działań środowiskowych należy uznać za wysokie. Z jednej strony wynika to z wieloletniego zaangażowania pracowników instytucji pomocy społecznej w realizację tego typu działań w Gdyni, z drugiej – systematycznego poszerzania wiedzy i kompetencji poprzez udział w różnych formach kształcenia, zapewnionych i finansowanych przez jednostki pomocy społecznej (por. zgodnie z raportem z realizacji szkoleń za 2023 rok, niemal 90 proc. pracowników MOPS Gdynia skorzystało w trakcie roku z minimum jednej aktywności szkoleniowej). Co więcej, kryzysy o charakterze globalnym z lat ubiegłych (jak ogłoszenie w 2020 roku w Polsce stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, czy wybuch w 2022 roku konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy) unaocznili wysoki poziom responsywności kadr pomocy społecznej w obliczu niespodziewanych wyzwań oraz znaczącego zwiększenia zakresu realizowanych działań. W myśl powyższego, głównym wyzwaniem w kontekście realizacji Planu DI pozostaje nie tyle przygotowanie kompetencyjne kadr, co potencjalny brak pracowników do realizacji zaplanowanych usług. Odpływ pracowników z sektora pomocy społecznej, malejąca dostępność kadr (odchodzenie pracowników do innych sektorów i trudności z pozyskaniem nowych), niskie i demotywujące wynagrodzenia (jedne z najniższych w Europie), niski prestiż zawodów pomocowych – to strukturalne zagrożenia nie tylko dla deinstytucjonalizacji, ale i dla przyszłości jednostek pomocy społecznej.

- **Jednostki pomocy społecznej w Gdyni cechuje wysoka zdolność adaptacji do pojawiających się wyzwań i podejmowania działań kryzysowych.**

Wybuch pandemii koronawirusa, a następnie kryzys uchodźczy wynikający z pełnoskalowej agresji na terytorium Ukrainy wymusiły konieczność przeorganizowania działalności jednostek miejskich oraz podjęcia dodatkowych działań – zarówno na poziomie prewencji, jak i interwencji celem zabezpieczenia społecznego rodzin i osób w kryzysie. Podkreślenia wymaga fakt, iż wysoka zdolność adaptacji pomocy społecznej w obliczu nagłych kryzysów oraz skuteczność zapewnionego w Gdyni wsparcia oparta była w dużej mierze na wykorzystaniu potencjału istniejących w Gdyni zasobów środowiskowych i kompetencji kadr (co opisano wcześniej).

- **Kultura organizacyjna podmiotów miejskich nastawiona jest na współpracę w realizacji działań i osiągnięciu szerszych celów.**

Międzyinstytucjonalność – rozumiana jako organizowanie i świadczenie usług w modelu współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej – jest jednym z kluczowych elementów koncepcji deinstytucjonalizacji. W Gdyni istnieje zarówno wysoki poziom harmonizacji elementów systemu wsparcia (usług i podmiotów), jak i duży potencjał rozwijania współpracy (wynikający z wieloletniej praktyki sieciowania działań oraz wielości podmiotów). Warto podkreślić, że działanie w modelu kooperacyjnym realizowane jest nie tylko międzyinstytucjonalnie (pomiędzy instytucjami pomocy społecznej lub instytucjami publicznymi), ale również międzysektorowo (m.in. w formie kontraktowania usług i zlecania zadań dla organizacji pozarządowych m.in. na prowadzenie placówek wsparcia dziennego, dziennych placówek wsparcia takich jak środowiskowy dom samopomocy, klub samopomocy, klub terapii zajęciowej, jak i wspierania systemu pieczy zastępczej przez biznes społecznie odpowiedzialny). Wypracowane formalne i nieformalne standardy oraz mechanizmy współpracy obejmują m.in. interdyscyplinarność planowania i realizowania działań czy powoływanie zespołów multiprofesjonalnych. Przykładem pierwszego są indywidualne plany pracy, do których opracowania angażowani są specjaliści z różnych podmiotów i instytucji miejskich. Plany funkcjonują na różnych poziomach wsparcia i są odzwierciedleniem wspólnie przyjętej strategii koalicjantów, w celu poprawy sytuacji osoby/rodziny. Podlegają one stałemu procesowi monitorowania oraz ewaluacji i są modyfikowane, w zależności od zaobserwowanych zmian sytuacji w rodzinie lub środowisku, co umożliwia m.in. zmianę założeń lub metod pracy w trakcie roku. Do tego typu planów zaliczyć można: plany pomocy rodzinie na trzech poziomach pracy socjalnej, plany pracy z rodziną koordynowane przez asystentów rodziny, plany pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej koordynowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, indywidualne plany pomocy dla osób usamodzielnianych o szczególnych potrzebach wynikających ze stanu zdrowia psychofizycznego, indywidualne plany wychodzenia z bezdomności, indywidualne plany wspierająco-rehabilitacyjne oraz indywidualne plany wsparcia na rzecz osób objętych wsparciem w postaci mieszkania wspieranego i chronionego. Udział partnerstwa ponadsektorowego we wdrażaniu działań i uruchamianiu ofert polega również na pracy zespołów multiprofesjonalnych, złożonych z przedstawicieli różnych podmiotów miejskich (publicznych, NGO). W zależności od zdiagnozowanych potrzeb, przyjętej strategii działania oraz wymogów ustawowych, zespoły te pełnią różne funkcje, np. dokonują kwalifikacji do odpowiedniego poziomu pracy socjalnej w ramach trójpodziału pracy socjalnej lub asystentury ustawowej lub monitorują realizację planu pracy. Wśród wybudowanych na przestrzeni lat wokół problematyki społecznej koalicji wymienić należy: (1) w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami: Gdyńską Koalicję na Rzecz Zdrowia Psychicznego, Pomorską Koalicję na Rzecz Zdrowia Psychicznego, Gdyńskie partnerstwo na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie, Gdyńską Radę ds. Dzieci z Niepełnosprawnością, Gdyńską Radę ds. Seniorów; (2) w obszarze wsparcia rodziny i dziecka: Społeczną Radę Rodziny i Dziecka, Gdyńską grupę na rzecz wsparcia migrantów, Zespół Interdyscyplinarny w Gdyni, Gdyńską koalicję na rzecz gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom, Radę Rodziców Zastępczych w Gdyni; (3) w obszarze wsparcia osób bezdomnych oraz osób w kryzysie mieszkaniowym: Gdyńską

koalicję „W obliczu Bezdomności”. Definiowaną potrzebą w tym zakresie jest utrzymanie regularności działań sieciujących oraz intensyfikacja współpracy (obecnie niewystarczającej) z jednostkami ochrony zdrowia.

- **Wzrasta zapotrzebowanie na formy wsparcia środowiskowego.**

Według prognoz GUS, liczba osób odczuwających trudności w codziennym funkcjonowaniu wzrośnie na przestrzeni dwóch dekad o prawie 17 proc. (z 10,3 mln w 2020 roku do prawie 12 mln w 2040 roku), a liczebność populacji z poważnymi ograniczeniami przy wykonywaniu podstawowych czynności życiowych – o ponad 26 proc. (z 3,8 mln w 2020 roku do ponad 4,7 mln w 2040 roku). Powodem powyższego jest starzenie się społeczności, a w szczególności wzrost populacji w najstarszym wieku, często ze współwystępującą niepełnosprawnością. Warto podkreślić, że w tym samym czasie liczba ludności Polski zmniejszy się o ponad 6 proc. Trendy demograficzne dla Gdyni nie odbiegają od trendów ogólnopolskich. Według stanu na 31.12.2023 roku na terenie gminy zameldowanych było 220118 mieszkańców, w tym niemal co trzecia osoba (30,9 proc., 67994 osób) przekroczyła 60 rok życia. Według prognoz GUS na 2030 rok odsetek gdynian w wieku 60+ w strukturze mieszkańców utrzyma się na zbliżonym poziomie (29,1 proc.). Co szósty mieszkaniec Gdyni (16,2 proc.) to osoba z niepełnosprawnością (dane NSP, 2021). Przyrost naturalny w mieście od wielu lat pozostaje ujemny. Powyższe trendy przekładają się na systematyczny wzrost popytu społecznego na usługi wsparcia, a wyzwaniem szczególnej wagi pozostaje utrzymanie zdolności do świadczenia usług środowiskowych na diagnozowanym poziomie zapotrzebowania, a także systematyczny rozwój palety usług. Wiąże się to równocześnie z potrzebą zabezpieczenia finansowania (w tym jego ciągłości) na realizację usług i inwestycje w infrastrukturę pomocy społecznej (zabezpieczenie odpowiednich warunków pracy dla służb pomocy społecznej oraz warunków realizacji zaplanowanych usług na rzecz mieszkańców Gdyni). W dalszej części dokumentu zaprezentowano lokalne potrzeby w zakresie realizacji usług społecznych w odniesieniu do pięciu głównych grup odbiorców.

Gdyński system pieczy zastępczej tworzyły na koniec roku 2023 roku 193 rodziny zastępcze i 14 rodzinnych domów dziecka (piecza rodzinna) oraz 8 placówek opiekuńczo-wychowawczych (piecza instytucjonalna). Zapewniły one całodobową opiekę, wychowanie oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb dla łącznie 526 dzieci i młodzieży. Do 2020 roku obserwowano w Gdyni – niemal liniowy – trend w kierunku spadku liczby dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej. W 2020 roku odnotowano najniższą od 2012 roku – tj. od wejścia w życie zapisów Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – liczbę dzieci przebywających w gdyńskiej pieczy zastępczej, w tym w pieczy instytucjonalnej. Od roku 2021 obserwuje się ponowny wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy, a za jedną z głównych potrzeb i wyzwań w tym zakresie należy uznać konieczność zwiększenia liczby dostępnych miejsc opieki całodobowej nad dziećmi pozbawionymi pieczy rodzin biologicznych. Za priorytetowe należy uznać działania mające na celu wzmacnianie rodzinnej pieczy zastępczej i poprawę warunków jej działania (m.in. kontynuacja skutecznego systemu zachęt dla rodzin zastępczych, ich wsparcia w formie świadczeń fakultatywnych oraz usług specjalistycznych), jak i propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych. Równolegle do powyższego należy kontynuować realizację działań profilaktycznych ukierunkowanych na zapobieganie pobyтови w pieczy (intensywna praca socjalna, asysta ustawowa), a także utrzymać i rozwijać dostępną ofertę wsparcia środowiskowego (w szczególności placówek wsparcia dziennego). Obszarem szczególnej uwagi jest zabezpieczenie i zwiększenie dostępności do usług specjalistycznych, nade wszystko wsparcia psychiatrycznego i psychoterapeutycznego dla dzieci i młodzieży w pieczy zastępczej o szczególnych potrzebach wynikających ze stanu zdrowia psychicznego. Z analiz organizatora pieczy zastępczej wynika, że niemal co czwarte (24,3 proc. ogółu) dziecko przebywające w gdyńskiej pieczy zastępczej wymaga wsparcia psychiatrycznego w formie konsultacji lub regularnego leczenia, a zawężając grupę do dzieci przebywających w formach pieczy instytucjonalnej odsetek ten wynosi aż 40 proc. Rodzi to konkretne wyzwania dla funkcjonującego systemu wsparcia związane m.in.

ze słabymi rokowaniami co do możliwości powrotu dzieci do rodzin naturalnych lub umieszczenia w pieczy rodzinnej, zbliżając się perspektywą ich przygotowania do wejścia w proces usamodzielnienia, a także ograniczeniem jednej z podstawowych funkcji placówek jaką jest pobyt czasowy (blisko połowa miejsc zablokowanych jest przez dzieci z problemami zdrowia psychicznego i zaburzonych emocji – zwolnienie miejsca następuje po usamodzielnieniu). Potrzebę stanowi również rozwijanie działań na rzecz skuteczniejszego i efektywniejszego procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej, opartych na trzech kluczowych filarach: doskonaleniu systemu zarządzania obszarem problemowym i kompetencji kadr, multidyscyplinarnym planowaniu i ewaluowaniu procesu usamodzielnienia oraz poszerzaniu oferty wsparcia specjalistycznego.

Nadrzędnym celem działań **na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami** jest rozwijanie profilaktyki oraz usług środowiskowych celem zmniejszenia liczby osób trafiających do placówek opieki całodobowej. Działania w tym zakresie powinny koncentrować się na poszerzaniu istniejących i tworzeniu nowych usług, a w przypadku placówek całodobowych – na rozszerzaniu formuły działania o dodatkowe usługi środowiskowe. Jak wspomniano, Gdynię charakteryzuje wielość i różnorodność ofert oraz zasobów. Potrzebą w tym zakresie pozostaje systematyczne monitorowanie efektywności usług i skali zapotrzebowania, a następnie rozwijanie ofert i zasobów adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb. W tym kontekście za aktualną potrzebę należy uznać utrzymanie i zwiększenie dostępności do kluczowych usług środowiskowych, tzn. takich, które mają największe znaczenie w kontekście umożliwienia jak największej liczbie osób niesamodzielnym dalszego funkcjonowania w miejscu zamieszkania oraz na które obserwuje się w Gdyni wysokie zapotrzebowanie. Do usług tego typu należą: usługi opiekuńcze (również specjalistyczne), usługa asystenta osobistego, opieka wytchnieniowa oraz wsparcie sąsiedzkie. Niezbędny jest także rozwój inwestycji w infrastrukturę społeczną, w tym przede wszystkim poszerzanie sieci mieszkań wspomaganych i treningowych opatrzonej paletą usług wspierających, sieci miejsc opieki dziennej, a także rozwój rodzinnych domów pomocy. Obszarem wyzwań pozostaje również sieciowanie relacji i usług – nie tylko poprzez kontynuację wspólnych inicjatyw/ofert czy kontraktowanie usług, ale także poprzez zacieśnienie współpracy jednostek pomocy społecznej, organizacji świadczących opiekę w środowisku zamieszkania z placówkami ochrony zdrowia (stymulowanie współpracy międzysektorowej na poziomie lokalnym) oraz stworzenie modelu dostępności usług dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, pozwalającego na łatwą orientację odbiorców w ofercie.

Realizowane badania **w obszarze zdrowia psychicznego** (EZOP II, 2021) wskazują, że w Polsce ponad 26 proc. populacji dorosłych oraz 13 proc. małoletnich może doświadczać różnych zaburzeń psychicznych. Zgodnie z opiniami specjalistów, zapotrzebowanie na wsparcie w tym zakresie – podobnie jak odsetek osób z problemami zdrowia psychicznego w populacji – będzie w najbliższych latach systematycznie wzrastać, co rodzi konkretne wyzwania dla systemu wsparcia społecznego w obszarach takich jak: współpraca międzysektorowa, profilaktyka zdrowia psychicznego oraz dostępność oferty. Jednym z podstawowych warunków skutecznej i efektywnej pomocy osobom w kryzysach psychicznych jest współpraca międzysektorowa, a kluczowym wyzwaniem – tworzenie sieciowej architektury wsparcia i zapewnienie komplementarności usług sektorów: pomocy społecznej, zdrowia i edukacji. Intensyfikacji wymagają również działania w zakresie psychoedukacji i profilaktyki zdrowia psychicznego. Mają one na celu wczesną identyfikację (z wykorzystaniem relacji międzyinstytucjonalnych) kryzysu psychicznego oraz zapewnianie wsparcia na wczesnym etapie, które mogą zapobiec pobytowi w placówce całodobowej lub go opóźnić. Potrzebą dużej wagi pozostaje również zapewnienie i zwiększanie dostępności do ofert/usług wsparcia środowiskowego adresowanych zarówno do osób w kryzysie psychicznym (usługi opiekuńcze, asystentura osobista, usługi rehabilitacji społecznej, asystenci zdrowienia), jak i ich rodzin oraz otoczenia (opieka wytchnieniowa, edukacja i doradztwo w zakresie metod opieki i wsparcia, kampanie społeczne). Działaniem komplementarnym do powyższych powinno być profesjonalizowanie kadr (w szczególności sektora pomocy społecznej,

edukacji) poprzez organizację systematycznych szkoleń w szeroko pojętej tematyce zdrowia psychicznego (w tym pracy z osobami doświadczającymi kryzysów psychicznych lub objawów psychopatologicznych, czy rozpoznawania symptomów kryzysu).

Liczba osób **w kryzysie bezdomności**, objętych wsparciem Centrum Reintegracji i Interwencji Mieszkaniowej MOPS Gdynia systematycznie maleje (por. 574 osoby w 2019 roku VS 423 osób w 2023 roku). W ślad za powyższym, zmniejsza się również liczba miejsc zabezpieczonych przez gminę w placówkach (por. 324 miejsca w 2019 roku VS 259 miejsc w 2023 roku). Powyższe jest efektem realizowanych od lat działań opartych o metodę *housing first* i ich wysokiej efektywności. Z tego względu priorytetową potrzebą w tym zakresie pozostaje zapewnienie warunków do trwałego usamodzielnienia osób w kryzysie bezdomności i mieszkaniowym (poprzez m.in. rozszerzanie sieci mieszkań treningowych i wspomaganych, prowadzenie pracy socjalnej w oparciu o kontrakt socjalny lub indywidualny program wychodzenia z bezdomności, wsparcie w zatrudnieniu i samodzielnym zamieszkanu). Do potrzeb tego typu należy również rozwijanie usług środowiskowych, ukierunkowanych na prewencję bezdomności, mających na celu wczesną identyfikację grup i osób narażonych na utratę mieszkania, np. z powodu zadłużeń, przemocy domowej, uzależnień, czy zaburzeń psychicznych (tworzenie skutecznych mechanizmów oddłużania, zacieśnianie współpracy międzysektorowej pomiędzy pomocą społeczną a jednostkami gospodarującymi miejskimi lokalami mieszkalnymi, streetworking).

CZĘŚĆ STRATEGICZNA PLANU

5. CELE I DZIAŁANIA

Powyższa analiza zasobów i potrzeb pozwoliła wskazać kluczowe obszary interwencji i priorytetowe kierunki działań do realizacji na rzecz rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji wsparcia w Gminie Miasta Gdyni w perspektywie planistycznej do 2030 roku.

OBSZAR 1: Osoby starsze

Cel ogólny: Rozwój usług środowiskowych na rzecz osób starszych.

Cele szczegółowe	Działania		Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne
Cel nr 1: Rozwój miejsc aktywności dziennej dla seniorów.	1.1.	Utworzenie Centrum Nowoczesnego Seniora.	2023-2026	Urząd Miasta Gdyni, Laboratorium Innowacji Społecznych, Centrum Aktywności Seniora
	1.2.	Rozszerzenie oferty aktywizującej dla seniorów, w szczególności w zakresie edukacji prozdrowotnej i przeciwdziałania chorobom ośpiennym (organizacja spotkań tematycznych, zajęć rekreacyjnych oraz różnorodnych warsztatów).	2025-2030	Centrum Aktywności Seniora, Gdyńskie Centrum Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Środowiskowe Domy Samopomocy, Dom Pomocy Społecznej w Gdyni
Cel nr 2: Rozszerzenie oferty oraz zwiększenie dostępu do zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb seniorów.	1.3.	Zapewnienie dostępu do informacji na temat oferty i usług dla seniorów.	2024-2030	Centrum Aktywności Seniora, Gdyńskie Centrum Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	1.4.	Zwiększenie dostępności i rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, teleopieki i usług sąsiedzkich, świadczonych w środowisku zamieszkania.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	1.5.	Rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego na rzecz osób starszych ze szczególnymi potrzebami.	2025-2030	Urząd Miasta Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych
Cel nr 3: Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej dotyczącej działań na rzecz seniorów.	1.6.	Sieciowanie współpracy na rzecz seniorów, w tym wyłonienie w konkursach organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz seniorów.	2025-2030	Centrum Aktywności Seniora, Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Gdyńskie Centrum Zdrowia
Cel nr 4: Rozwijanie więzi międzypokoleniowych i przeciwdziałanie osamotnieniu.	1.7.	Wspieranie inicjatyw i działań służących integracji seniorów z innymi mieszkańcami na poziomie dzielnic i miejskim, o charakterze samopomocowym, międzypokoleniowym, pomocy sąsiedzkiej.	2024-2030	Centrum Aktywności Seniora, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Laboratorium Innowacji Społecznych

OBSZAR 2: Osoby z niepełnosprawnościami

Cel ogólny: Rozwój usług środowiskowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Cele szczegółowe	Działania		Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne
Cel nr 1: Rozwój sieci mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego.	2.1.	Utworzenie i prowadzenie mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami.	2025-2030	Urząd Miasta Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	2.2.	Zwiększenie dostępności i rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w środowisku zamieszkania.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
Cel nr 2: Poprawa dostępności oraz rozwój usług opiekuńczych, w tym podnoszenie jakości oferty opiekuńczej w kierunku deinstytucjonalizacji i wsparcia środowiskowego.	2.3.	Wspieranie inicjatyw o charakterze samopomocowym, w szczególności międzypokoleniowych i w ramach pomocy sąsiedzkiej - realizacja i promowanie usług sąsiedzkich, w tym zatrudnianie przez jednostki samorządu terytorialnego osób świadczących usługi.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	2.4.	Realizacja i rozwój usługi teleopieki.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych
	2.5.	Sprawowanie nadzoru nad jakością realizowanych usług opiekuńczych w przypadku zlecenia realizacji zadania zewnętrznym podmiotom lub zakupu usług na otwartym rynku.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych
Cel nr 3: Wsparcie rodziny i osób sprawujących opiekę nad osobą wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.	2.6.	Realizacja i rozwój usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	2.7.	Realizacja i rozwój usługi opieki wytchnieniowej – dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
Cel nr 4: Wzmocnienie współpracy międzysektorowej dotyczącej działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	2.8.	Sieciowanie współpracy, w tym wyłonienie w konkursach organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	2024-2030	Urząd Miasta Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Gdyńskie Centrum Zdrowia
Cel nr 5: Podnoszenie kompetencji kadry świadczącej usługi na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	2.9.	Organizacja regularnych szkoleń i warsztatów dla kadry świadczącej wsparcie na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	2024-2030	Gdyńskie Centrum Usług Opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni

OBSZAR 3: Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Cel ogólny: Rozwój wsparcia na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

Cele szczegółowe	Działania		Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne
Cel nr 1: Rozwój usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	3.1.	Tworzenie nowych i rozwijanie dostępnych form wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, skierowanych do różnych grup mieszkańców – m.in. wsparcie interwencyjne, konsultacje psychologiczne, warsztaty psychoedukacyjne, poradnictwo wychowawcze, terapeutyczne grupy wsparcia.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Centrum Samopomocy w Gdyni, Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni
Cel nr 2: Wsparcie środowiskowe młodzieży i młodych dorosłych z trudnościami natury psychicznej.	3.2.	Implementacja projektu „Open Space” (dziennego klubu dla dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym) w organizacjach pozarządowych prowadzących placówki wsparcia dziennego (SPOT-y).	2024-2030	Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni
	3.3.	Objęcie wsparciem środowiskowym młodzieży i młodych dorosłych poprzez wizyty psychologa w miejscu zamieszkania - regularne wsparcie, psychoedukacja oraz praca z rodziną, linia zaufania dla dzieci i młodzieży COUCB.	2024-2030	Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni
Cel nr 3: Wzrost wiedzy społecznej w obszarze problematyki zdrowia psychicznego.	3.4.	Organizowanie szkoleń, superwizji i spotkań dla pracowników pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji oraz rodzin w zakresie problematyki zdrowia psychicznego.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Centrum Samopomocy w Gdyni, Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni, Gdynińskie Centrum Zdrowia
	3.5.	Prowadzenie działań animacyjnych, informacyjnych i doradczych w szeroko pojętej problematyce zdrowia psychicznego.	2024-2030	Centrum Samopomocy w Gdyni

OBSZAR 4: Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością

Cel ogólny: Zwiększenie dostępu do zdeinstytucjonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych na rzecz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością

Cele szczegółowe	Działania		Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne
Cel nr 1: Zapewnienie osobom w kryzysie bezdomności wsparcia opartego o metodę <i>housing first</i> .	4.1.	Tworzenie i prowadzenie mieszkań treningowych i wspomaganych opatrzonych paletą usług wspierających.	2024-2030	Urząd Miasta Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	4.2.	Rozwój wsparcia w formie doradztwa i dopłat w najmach mieszkań/kwater na otwartym rynku nieruchomości.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
Cel nr 2: Kontynuowanie i rozwijanie działań w zakresie prewencji bezdomności.	4.3.	Zwiększenie dynamiki i zharmonizowanie działań jednostek miasta w zakresie przeciwdziałania powstawaniu zadłużeń i zaspokajania potrzeb mieszkaniowych gdynian.	2024-2030	Urząd Miasta Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	4.4.	Prowadzenie treningów samodzielności pozwalających kontrolować zadłużenie.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	4.5.	Kontynuacja i rozwój streetworkingu.	2024-2030	Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni

OBSZAR 5: Dziecko i rodzina

Cel ogólny: Wzmocnienie działań na rzecz wspierania dziecka i rodziny.

Cele szczegółowe		Działania	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne
Cel nr 1: Zwiększenie liczby miejsc w pieczy zastępczej na poziomie adekwatnym do potrzeb.	5.1.	Wypracowanie modelu przekształcenia Rodzinnego Domu Dziecka w Rodzinny Dom Pomocy oferującego całodobową opiekę dla osób z niepełnosprawnościami.	2025-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	5.2.	Utworzenie dwóch Rodzinnych Domów Dziecka dla dzieci z niepełnosprawnościami.	2024-2030	Urząd Miasta Gdyni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	5.3.	Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	5.4.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
Cel nr 2: Wzmocnienie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających formy pieczy zastępczej.	5.5.	Organizowanie wsparcia i rozszerzenie oferty skierowanej do osób usamodzielnianych w postaci tworzenia i realizacji Indywidualnych Planów Usamodzielnienia, z uwzględnieniem specjalistycznego wsparcia (m.in. psychoterapeutycznego), realizacja programów i inicjatyw wspierających ich indywidualny rozwój.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	5.6.	Rozszerzenie sieci mieszkań treningowych i wspomaganych, monitorowanych przez pracowników usamodzielnień.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	5.7.	Prowadzenie aktywizacji społecznej i zawodowej w postaci m.in. treningów kluczowych umiejętności, terapii zajęciowej, klubu mentoringu.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
	5.8.	Organizowanie szkoleń dla zawodowych opiekunów osób usamodzielnianych oraz pracowników w obszarze mieszkalnictwa treningowego i wspomagane.	2024-2030	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
Cel nr 3: Intensyfikacja i wzmocnienie działań na rzecz wspierania dziecka i rodziny w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	5.9.	Kontynuowanie i rozwój działalności placówek wsparcia dziennego.	2024-2030	Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni

CZĘŚĆ WDROŻENIOWA PLANU

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Działania na rzecz rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji finansowane będą ze środków własnych pochodzących z budżetu Gminy Miasta Gdyni. Przewiduje się również aplikowanie o środki ze źródeł zewnętrznych, w szczególności unijnych w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 oraz rządowych i ministerialnych programów dotacyjnych i specjalnych funduszy przeznaczonych na rozwój usług społecznych oraz integrację społeczną. Zróżnicowane źródła finansowania będą wykorzystane w celu zapewnienia trwałego i wszechstronnego wsparcia dla planu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych, zgodnie ze specyfiką celów i zakresem planowanych działań.

7. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych ilościowych i jakościowych dotyczących zrealizowanych działań a pozyskanych od poszczególnych podmiotów i jednostek miejskich wskazanych w części strategicznej dokumentu jako odpowiedzialnych za realizację zaplanowanych celów. Ramowy katalog wskaźników przedstawiono w tabeli poniżej. Monitorowanie Planu DI, za który odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, umożliwi ocenę stopnia realizacji działań. Przyjmuje się roczny tryb prowadzenia monitoringu, w oparciu o dane sprawozdawcze podmiotów i jednostek miejskich, przekazywane do końca pierwszego miesiąca każdego roku kalendarzowego.

Ewaluacja Planu DI zostanie przeprowadzona na koniec jego realizacji w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitoringu oraz inne źródła, które mogłyby zawierać przydatne informacje. Ewaluacja końcowa ma na celu ocenę wdrożenia planu pod kątem adekwatności podejmowanych działań i ich efektywności. Zadanie w zakresie ewaluacji końcowej może zostać zlecone podmiotowi zewnętrznemu, zgodnie z prawem zamówień publicznych.

OBSZAR 1: Osoby starsze		
Cel ogólny: Rozwój usług środowiskowych na rzecz osób starszych.		
Cele szczegółowe	Działania	Wskaźnik realizacji
cel nr 1	1.1.	Liczba miejsc aktywności dziennej dla seniorów.
	1.2.	Wykaz oferty aktywizującej dla seniorów.
	1.3.	Liczba i wykaz działań informacyjnych na temat oferty i usług dla seniorów.
cel nr 2	1.4.	Liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, teleopieki i usług sąsiedzkich, świadczonych w środowisku zamieszkania.
	1.5.	1. Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych dla osób starszych ze szczególnymi potrzebami, w tym miejsc nowo utworzonych. 2. Liczba osób starszych w mieszkaniach wspomaganych i treningowych.
cel nr 3	1.6.	Liczba organizacji pozarządowych, prowadzących działalność na rzecz seniorów, w tym wyłonionych w konkursach na realizację zadań publicznych.
cel nr 4	1.7.	Liczba i wykaz inicjatyw i działań integracyjnych na rzecz seniorów.

OBSZAR 2: Osoby z niepełnosprawnościami**Cel ogólny: Rozwój usług środowiskowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.**

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźnik realizacji
cel nr 1	2.1.	1. Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym miejsc nowo utworzonych. 2. Liczba osób z niepełnosprawnościami w mieszkaniach wspomaganych i treningowych.
cel nr 2	2.2.	Liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w środowisku zamieszkania.
	2.3.	1. Liczba osób, które skorzystały z usług sąsiedzkich. 2. Liczba osób zatrudnionych przez jednostki samorządu terytorialnego w charakterze osób świadczących usługi sąsiedzkie.
	2.4.	Liczba osób, które skorzystały z teleopieki.
	2.5.	Liczba protokołów z nadzoru nad jakością realizowanych usług.
cel nr 3	2.6.	Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z usługi asystencji osobistej.
	2.7.	Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z usługi opieki wytchnieniowej, z wyszczególnieniem opieki dziennej i całonocowej.
cel nr 4	2.8.	Liczba organizacji pozarządowych, prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością, wyłonionych w konkursach na realizację zadań publicznych.
cel nr 5	2.9.	Liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów dla kadry świadczącej wsparcie na rzecz osób z niepełnosprawnościami z wyszczególnieniem liczby uczestników.

OBSZAR 3: Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego**Cel ogólny: Rozwój wsparcia na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.**

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźnik realizacji
cel nr 1	3.1.	Liczba i wykaz dostępnych form wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego.
cel nr 2	3.2.	Liczba organizacji pozarządowych/SPOT-ów, w których zaimplementowano projekt „Open Space”.
	3.3.	1. Liczba osób objętych wsparciem psychologa w miejscu zamieszkania. 2. Liczba osób, które skorzystały z linii zaufania dla dzieci i młodzieży COUCB.
cel nr 3	3.4.	Liczba zorganizowanych szkoleń, superwizji i spotkań dla pracowników pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji oraz rodzin w zakresie problematyki zdrowia psychicznego.
	3.5.	Liczba i wykaz działań animacyjnych, informacyjnych i doradczych w szeroko pojętej problematyce zdrowia psychicznego.

OBSZAR 4: Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością**Cel ogólny: Zwiększenie dostępu do zdeinstytucjonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych na rzecz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością.**

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźnik realizacji
cel nr 1	4.1.	1. Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych dla osób w kryzysie bezdomności, w tym miejsc nowo utworzonych. 2. Liczba osób w kryzysie bezdomności w mieszkaniach wspomaganych i treningowych.
	4.2.	Liczba osób objętych wsparciem w formie dopłat do najmu mieszkań/kwater na otwartym rynku nieruchomości.
cel nr 2	4.3.	Liczba zorganizowanych spotkań międzysektorowych i międzyinstytucjonalnych z zakresu przeciwdziałania powstawaniu zadłużień i zaspokajania potrzeb mieszkaniowych gdynian.

- 4.4. Liczba przeprowadzonych treningów samodzielności, pozwalających kontrolować zadłużenie z wyszczególnieniem liczby uczestników.
- 4.5. 1. Liczba kontaktów streetworkerskich z osobami przebywającymi w miejscach niemieszkalnych, z wyszczególnieniem liczby kontaktów nawiązanych po raz pierwszy.
2. Liczba podjętych interwencji streetworkerskich.

OBSZAR 5: Dziecko i rodzina

Cel ogólny: Wzmocnienie działań na rzecz wspierania dziecka i rodziny.

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźnik realizacji
cel nr 1	5.1.	Wypracowany model przekształcenia Rodzinnego Domu Dziecka w Rodzinny Dom Pomocy.
	5.2.	Liczba utworzonych Rodzinnych Domów Dziecka dla dzieci z niepełnosprawnościami.
	5.3.	1. Liczba miejsc w pieczy zastępczej, z wyszczególnieniem liczby miejsc w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej. 2. Liczba dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej, z wyszczególnieniem liczby dzieci i młodzieży w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej. 3. Wykaz działań propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego. 4. Liczba nowych rodzin zastępczych i Rodzinnych Domów Dziecka.
	5.4.	Liczba zorganizowanych szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, z wyszczególnieniem liczby uczestników.
cel nr 2	5.5.	Liczba osób usamodzielnianych objętych Indywidualnymi Planami Usamodzielnienia.
	5.6.	1. Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych dla osób w procesie usamodzielnienia, w tym miejsc nowo utworzonych. 2. Liczba osób w procesie usamodzielnienia w mieszkaniach wspomaganych i treningowych.
	5.7.	1. Liczba zorganizowanych spotkań w ramach Klubu mentoringu. 2. Liczba osób usamodzielnianych objętych programami wspierającymi indywidualny rozwój.
	5.8.	1. Liczba zorganizowanych szkoleń dla zawodowych opiekunów osób usamodzielnianych i pracowników w obszarze mieszkalnictwa treningowego i wspomagane. 2. Liczba osób pełniących funkcję zawodowych opiekunów osób usamodzielnianych.
cel nr 3	5.9.	Liczba placówek wsparcia dziennego, z wyszczególnieniem liczby miejsc oraz liczby uczestników.